

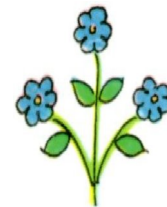
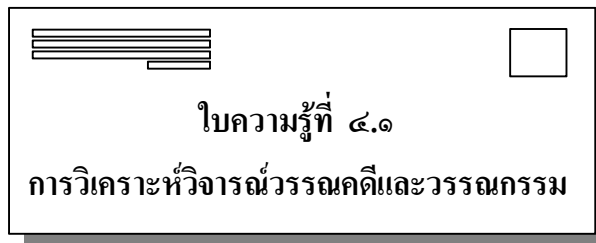
หนังสือที่ ๒

เดชาคุณันต์

แดนสนุก วิเคราะห์

วิจารณ์คำ

ความหมายของการวิเคราะห์วิจารณ์

การวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งต่อไปนี้จะขอเรียกว่า การวิเคราะห์วิจารณ์หนังสือเพื่อให้กระชับและเข้าใจง่าย ซึ่งการวิเคราะห์วิจารณ์หนังสือก็คือ การแยกแยะเพื่อพิจารณาไตร่ตรอง เพื่อหาข้อดีข้อเสีย เพื่อหาจุดเด่นจุดด้อย เพื่อหาเหตุผลในการจะนำไปสู่การวินิจฉัยตัดสินใจเพื่อประเมินคุณค่าของหนังสือในด้านต่าง ๆ เพื่อจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง เช่น เพื่อหาความซาบซึ้ง เพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ หรือเพื่อแนะนำหนังสือ เป็นต้น ซึ่งในเรื่องของการวิจารณ์หนังสือนี้มีผู้แสดงความคิดเห็นเอาไว้มากมาย ดังนี้

ม.ล.บุญเหลือ เทพสุวรรณ ได้กล่าวถึงความหมายของการวิจารณ์ ไว้ว่า คำว่า “วิจารณ์” นั้น ควรจะมีความหมายคล้ายคำว่า “พิจารณา” นั่นเอง คือ พินิจดูสิ่งใดแล้วพยายามแยกแยะข้อบกพร่องออกจากกัน แล้วพินิจต่อไปว่า ข้อบกพร่องเกิดมาจากอะไร ข้อดีเกิดจากอะไร แล้ววินิจฉัยว่าเหตุนี้มาจากผลนี้ ผลนี้มาจากเหตุนี้ เช่น ผู้พิพากษาพิจารณาคดี แต่การพิจารณาเราอาจทำเงียบ ๆ อยู่ในใจ ไม่แสดงออกมาว่าอย่างไร ส่วนการวิจารณ์นั้นเราแสดงออกมาเป็นคำพูดหรือคำเขียน ดังนั้นการวิจารณ์นั้นก็คือ การพิจารณาสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วบอกข้อดีข้อเสียและเหตุของความดีความเสีย...”

ดร.วิทย์ ศิวะศรียานนท์ ได้กล่าวว่า “การวิจารณ์ คือ การแสดงให้เห็นว่าหนังสือนั้นมีลักษณะอย่างไร ทั้งในส่วนเนื้อเรื่อง ตามความเห็นและทำนองแต่ง เมื่อได้อธิบายลักษณะของหนังสือให้ผู้อ่านเข้าใจแล้ว จึงวินิจฉัยลงไปว่า หนังสือนั้นดีหรือไม่ดีอย่างไร ควรจัดเข้าไว้ในชั้นไหน ดังนั้นเราจะเห็นว่า การวิจารณ์มีอยู่ ๒ ตอน คือ การอธิบายลักษณะของหนังสือ และการวินิจฉัยค่าของหนังสือ”

สิทธา พินิจภูวดล ได้สรุปความหมายของวรรณคดีวิจารณ์ ไว้ว่า “วรรณคดีวิจารณ์ คือ การวิเคราะห์และประเมินค่าของวรรณคดี โดยจะมีการตัดสินหรือไม่ก็ได้ ถ้ามีการตัดสินวรรณคดีก็จะตัดสินว่าดีหรือไม่ดี โดยให้เหตุผลประกอบ เหตุผลนั้นมักจะเป็นไปตามทฤษฎีวรรณคดีตามแนวที่นักวรรณคดีสมัยต่าง ๆ วางแนวทางไว้ และมีการปรับปรุงขัดเกลาหลายยุคหลายสมัย การวิจารณ์

วรรณคดีจะช่วยให้ผู้ศึกษาวรรณคดีแลเห็นคุณค่าอย่างแท้จริง และรอบด้านทุกมิติของวรรณคดี
ก่อนให้เกิดความเข้าใจที่แจ่มแจ้งทุกแง่มุม เป็นหนทางนำไปสู่ความซาบซึ้งในวรรณคดี”

นอกจากนี้ท่านยังได้กล่าวถึงระดับในการวิจารณ์วรรณคดีว่า อาจแบ่งเป็น ๓ ระดับ คือ

๑) ระดับต้น คือ การวิจารณ์เพื่อแนะแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกหาหนังสือ และ
ช่วยให้ผู้อ่านหนังสือเห็นคุณค่าและความดี ตลอดจนช่วยตีความหมายข้อคิดบางประการแก่ผู้อ่าน
เยาว์วัย

๒) ระดับกลาง คือ การให้รู้จักหนังสือที่รอบด้านขึ้น จนอาจเปลี่ยนความรู้สึกดั้งเดิมของ
ผู้อ่าน

๓) ระดับปลาย คือ การวิจารณ์ที่ละเอียดลึกซึ้ง จริงจัง มีเหตุผลหนักแน่น เลือกใช้หลักใน
การวิจารณ์วรรณกรรมด้วยความเหมาะสม รอบคอบ และมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติได้แปลหนังสือว่าด้วยหลักการวรรณคดี
วิจารณ์ โดยจาก **An Essay on Criticism** ได้กล่าวถึงการวิจารณ์ว่า “...ความจริงการวิจารณ์ก็คือ
การเพิ่มเวลาอ่านอย่างใช้ปัญญาตนเอง และเราอาจจะเสริมด้วยว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่จำเป็นที่
จะต้องทำควบคู่ไปกับการเขียนอย่างใช้ปัญญา ใครก็ตามที่เปรียบเทียบหนังสือเล่มนี้กับหนังสืออีกเล่ม
หนึ่ง เขาผู้นั้นได้เริ่มเป็นนักวิจารณ์แล้ว แต่เขาก็ต้องเคยเป็นนักอ่านธรรมดา ๆ มาก่อน เพราะ
การอ่านงานวรรณคดีครั้งแรกนั้นไม่ใช่การอ่านแบบวิจารณ์ แต่การวิจารณ์ขั้นพื้นฐานมักเกิดขึ้นแม้
ขณะที่เราอ่าน เพราะการอ่านงานวรรณคดีนั้นเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการใดกิจการหนึ่ง
การวิจารณ์จริง ๆ จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเราอ่านงานใด ๆ จบแล้วเราหันกลับมาใคร่ครวญถึงงานนั้นอีก
เราอาจจะกล่าวได้ว่า การวิจารณ์มีกิจกรรมก่อนวิจารณ์เป็นพื้นฐานมาก่อน เมื่อผ่านกิจกรรมดังกล่าว
แล้วจึงรู้สึกว่าจะต้องตั้งคำถาม วิเคราะห์ จัดระเบียบ และเปรียบเทียบ กิจกรรมเช่นนี้แหละที่
เราเรียกว่า การวิจารณ์”

การวิเคราะห์องค์ประกอบของงานประพันธ์

การศึกษาทำความเข้าใจลักษณะต่าง ๆ ของงานประพันธ์จะทำให้เข้าใจเรื่องต่าง ๆ และ
สามารถที่จะวิเคราะห์วิจารณ์ได้ถูกต้อง ซึ่งมีประเด็นที่ควรศึกษา ดังนี้

๑. การวิเคราะห์รูปแบบ อาจแยกได้ ๒ ลักษณะ คือ รูปแบบคำประพันธ์ และ
รูปแบบการดำเนินเรื่อง

๑) รูปแบบคำประพันธ์ อาจแบ่งเป็นประเภทกว้าง ๆ ได้ ๒ ประเภท คือ ร้อยแก้ว
และร้อยกรอง ซึ่งแต่ละประเภทจะแบ่งย่อยละเอียดออกไปได้อีก เช่น ร้อยแก้วแบ่งเป็น เรื่อง
สั้น นวนิยาย สารคดี บทความ บทละคร ทัศนศิลป์ เป็นต้น ส่วนร้อยกรองแบ่งตามลักษณะคำ
ประพันธ์ได้เป็น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย

๒) รูปแบบการดำเนินเรื่อง หรืออาจเรียกว่า ธรรมเนียมนิยม (Convention) ในการแต่ง เช่น ในวรรณคดีไทยประเภทร้อยกรอง จะเริ่มต้นด้วยบทไหว้ครู มีบทชมธรรมชาติ อันได้แก่ บทชมนก ชมไม้ ชมถ้ำ ชมป่า ชมสระ ไว้ในเรื่อง มีบทเปรียบเทียบกับกล่าวถึงการพลัดพรากการคร่ำครวญ รวมทั้งบทอัสภรย์ เป็นต้น ส่วนในตอนท้ายจะจบลงด้วยคำอธิบายของผู้แต่งหรือบอกจุดหมายในการแต่ง แล้วบอกชื่อผู้แต่ง เป็นต้น

ถ้าผู้ศึกษามีความรู้เกี่ยวกับเรื่องรูปแบบดังกล่าว ก็จะสามารถวิเคราะห์แยกแยะวรรณคดีที่ศึกษาได้ว่า มีรูปแบบคำประพันธ์ และการดำเนินเรื่องแบบใด เพื่อจะได้วิเคราะห์ในส่วนที่ปลีกย่อยลึกซึ้งต่อไปได้อย่างถูกต้อง

๒. การวิเคราะห์องค์ประกอบของเรื่อง เพื่อให้รู้จักลักษณะและความสำคัญของแต่ละส่วน และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของแต่ละส่วนย่อยที่ประกอบขึ้นเป็นวรรณคดีหรือวรรณกรรมเล่มหนึ่ง ๆ คือ

๑) โครงเรื่อง (Plot) ได้แก่ คำโครงเรื่องซึ่งแสดงปัญหาหรือข้อขัดแย้งภายในเรื่อง ซึ่งอาจแยกเป็นข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม และความขัดแย้งภายในใจของตัวละครเอง ผู้วิเคราะห์ต้องพิจารณาว่าวรรณกรรมที่ตนวิเคราะห์นั้นมีลักษณะโครงเรื่องเป็นอย่างไร เปิดเรื่องอย่างไร มีความขัดแย้งอย่างไรในเรื่อง และความขัดแย้งในเรื่องนั้นคลี่คลายลงอย่างไร สมจริงหรือไม่ สมจริงตามสภาพความเป็นจริงของธรรมชาติหรือสมจริงตามหลักตรรกศาสตร์ เป็นต้น

๒) ตัวละคร (Characters) ได้แก่ ผู้มีบทบาทในเรื่องอาจเป็น คน สัตว์ อมนุษย์ หรือสิ่งของก็ได้ แล้วแต่ผู้แต่งกำหนด การวิเคราะห์ตัวละครผู้วิเคราะห์ จะต้องวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตัว ลักษณะบุคลิกภาพ บทบาทของตัวละครในเรื่อง ความสมจริงของบทบาทและพฤติกรรมของตัวละคร ผู้แต่งกำหนดบทบาทของตัวละครให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ในเรื่องเพียงใด ตัวละครนั้น ๆ บทบาทหรือพฤติกรรมที่ประทับใจผู้อ่านเพียงไร เป็นต้น

๓) ฉาก (Setting) หมายถึง สถานที่และเวลาที่เรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น ฉากนั้นอาจเป็นฉากที่อาศัยเค้าจริงเป็นเครื่องกำหนด หรืออาจอาศัยจินตนาการล้วน ๆ ก็ได้ เช่น สวรรค์ นรก ป่าหิมพานต์ เป็นต้น

๔) กลวิธีการแต่ง (Technique) คือ กลวิธีในการเสนอเรื่อง หรือกลวิธีในการเล่าเรื่องของนักเรียนหรือผู้แต่ง คือ ในแต่ละเรื่องนักเขียนจะเป็นผู้กำหนดว่าจะให้ตัวละครใดเป็นผู้เล่าเรื่อง หรือนักเขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเอง

๕) การใช้ภาษา (Language) การใช้ภาษาเป็นลีลา (Style) ของผู้เขียนแต่ละคน ซึ่งผู้วิจารณ์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในลักษณะและองค์ประกอบของการใช้ภาษา ดังนี้

(๑) การใช้คำ จะต้องดูว่าผู้แต่งมีลักษณะการใช้ภาษาอย่างไร เช่น ถ้าเป็นนวนิยาย หรือเรื่องสั้น จะมีการใช้ถ้อยคำในสองลักษณะด้วยกัน คือ การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงและการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายแฝง

X การเลือกเสียงของคำ เสียงของคำมีความสำคัญต่อวรรณคดีมาก โดยเฉพาะร้อยกรอง เสียงของคำที่เลือกเฟ้นมาใช้ได้เหมาะกับลักษณะคำประพันธ์และความหมายจะทำให้เกิดความไพเราะ ราวจิตใจของผู้อ่าน และผู้ฟังให้เกิดความรู้สึกล้อลอยตามยิ่งขึ้น เช่น

“...ได้ยินเสียงฝีเท้าไปงเป็งกู่ก้องร้องกระหึ่ม ผีผิวพึมพำขนพอง เสียงชะนีร้องอยู่โหยวโวย
ไวยวิเวกาะหวามอก พรามณีกั้หุคยึนตื้นตกละลิ่งนิก...”
(มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร : เจ้าพระยาพระคลัง (หน))

X การใช้ลีลาจังหวะ ลีลาจังหวะของร้อยกรองซึ่งเกิดจากเสียงหนักเบาจะช่วยให้อร้อยกรองมีเสียงเสนาะ ลีลาจังหวะของร้อยกรองอาจกระแทกกระทั้น เร่งเร็วอ่อนโยน อ่อนหวาน ได้ตามเสียงของคำที่ผู้แต่งเลือกใช้ เช่น ตัวละครมีอารมณ์โกรธ กวีใช้
อิทิสั่งฉันท์ ๒๐

เอออุเหม่นะมิ่งชข้างกระไร	
ทูลาสลุตจะนึ้ไฉน	ก็มาเป็น
ศึกบถึงและมิ่งก็ยังมีเห็น	
จะน้อยจะมากจะยากจะเย็น	ประการใด
	(สามัคคีเภทคำฉันท์ : ชิต บุรทัต)

X การเลือกความหมายของคำให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและลักษณะของร้อยกรองจะช่วยให้อร้อยกรองและเรื่องมีความมีลักษณะเด่น กระชับ เช่น

“คูน้าวึ่งกลิ้งเซี่ยวเป็นกลียวกลอก
กลับกระลอกนาคันค้วดเจเวียน
บั้งพลุ่งพล่านวู้งวนเหมือนกงเกเวียน
คววนเวียนคว้างคว้างในหว่างวน”
(นิราศภูเขาทอง : สุนทรภู่)

X การเล่นคำ ได้แก่ การซ้ำคำ การเล่นอักษรและการเล่นเสียงล้วนทำ
ให้เกิดความงามทางภาษาร้อยกรอง เช่น

การซ้ำคำ

ตัวอย่างที่ ๑

“หนานน้ำค้างพร่างพรอมจะห่มเสื้อ ถึงลมว่าหนวยังจะผิงไฟ	พอรุ่นเนียนอนสนิทพิสมัย แต่หนาวใจจำกลั่นทุกวันคืน” (พระอภัยมณี : สุนทรภู่)
--	--

ตัวอย่างที่ ๒

“สายหยุดหยุดกลิ้งฟุ้ง สายบ่หยุดเสน่ห้หาย ก็คืนวันวาย ถวิลทุกขบค้ำเช้า	ยามสาย ห่างเศร้า วางเทวษ ราแม่ หยุดได้จันใด” (ลิลิตตะเลงพ่าย : สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส)
--	---

การเล่นอักษร

“แจ้วแจ้วจักจั่นจ้ำ หรีงหรีงเรื่อยเรไร แซงแซวส่งเสียงใส แหงนนิ่งนิกนุชน้อง	จับใจ ร่ำร้อง ซาบโสด นึมนึมนวลนาง” (โคลงนิราศสุพรรณ : สุนทรภู่)
---	---

(๒) การใช้โวหาร โวหารเป็นศิลปะของการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง เป็นการใช้ชั้นเชิงในการแต่งให้มีรสของถ้อยคำลึกซึ้งกินใจ โดยมุ่งเอาความรู้สึกด้านอารมณ์เป็นสำคัญ โดยทั่วไปแล้วโวหารเป็นศิลปะของการใช้ภาษาที่ทำให้เกิดจินตภาพ (Image) ได้ชัดเจนและกว้างขวางกว่าการใช้ภาษาธรรมดา การใช้โวหารมีวิธีต่าง ๆ กัน ดังนี้

X การใช้อุปมาอุปไมย (Simile) ได้แก่ การเปรียบเทียบของสองสิ่ง หรือสองลักษณะที่มีลักษณะคล้ายกัน โดยมีคำว่า ดุจ ดัง กล เจื่อน คือ เพียง เหมือน ปาน เปรียบ แม้น รวากับ เทียบ ประหนึ่ง แจก เป็นคำเชื่อม เช่น

“พิศพัคร์ฟ่องพัคร์ดั่งจันทร์	พิศชนง โกงงอนดั่งคันศัลป์
พิศเนตรดั่งเนตรมฤคิน	พิศทนต์ดั่งนิตอันเรียงราย” (รามเกียรติ์)

การใช้โวหารเปรียบเทียบลักษณะนี้ ย่อมทำให้ผู้อ่านได้รับสุนทรียรสในการสร้างภาพ และเห็นความงามของนางในวรรณคดีได้ชัดเจนขึ้น

X การใช้อุปลักษณ์ (Metaphor) ได้แก่ การเปรียบเทียบโดยนัย เป็นการเปรียบเทียบทางอ้อมไม่ต้องนำสิ่งที่จะเปรียบมาเทียบคู่กันเหมือนอุปมาอุปไมย อุปลักษณ์จะมีลักษณะคล้ายกับการใช้สัญลักษณ์ แต่ต่างกันที่อุปลักษณ์จะบอกความหมายทั่วไป ในบางครั้งการใช้อุปลักษณ์จะมีคำเชื่อมในการเปรียบเทียบเหมือนกัน ได้แก่ คำว่า “เป็น” “คือ” เช่น

ตัวอย่างที่ ๑

“...ธรรมดาว่าสตรีนี้เป็นเกาะแก่งกิดกระแสนฤศล มีมัจฉาภิยามี่ดมนคือตัวมาร” (มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร)
--

ตัวอย่างที่ ๒

“เมื่อแรกเชื่อว่าเนื้อทับทิมแท้ กาลวงว่าหงส์ให้ปลงใจ	มาแปรเป็นพลอยหุงไปเสียได้ ด้วยมิได้ดูหงอนแต่ก่อนมา” (ขุนช้าง ขุนแผน สุนทรภู่)
---	---

✘ การใช้ยอชีพจน์ คือ การกล่าวเกินจริง (Hyperbole) เพื่อให้ได้คุณค่าทางด้านอารมณ์เป็นสำคัญ เช่น

“แดดเปรี้ยงปานหัวแตก แผ่นอกที่ครางคริม	แผ่นดินแยกอยู่ที่บิพทิม ขยับแยกอยู่ตาปี” (อีสาน : นายผี)
---	--

✘ การใช้บุคคลาธิฐาน (Personification) คือ การสมมติให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ไม่ใช่มนุษย์มีการกระทำประดุจมนุษย์ เป็นกลวิธีสำคัญประการหนึ่งในการพรรณนาให้เห็นภาพและเกิดอารมณ์ร่วม เพราะการพรรณนาให้เห็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตทำอาการประดุจสิ่งมีชีวิตหรือเหมือนมนุษย์นั้น ทำให้ลีลาการพรรณนามีความเข้มข้นมากขึ้น เช่น

“ป่าสุ่มทุมพุ่มไม้ จีเลื้อยละเมอทำ	พูดได้ปรัชญาลึกซึ้ง คำนวณน้ำหนักแห่งเงา” (วิภททะเล : อังคาร กัลยาณพงศ์)
---------------------------------------	---

✘ การใช้สัญลักษณ์ (Symbol) คือ คำที่ใช้แทนสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม เช่น แสงสว่าง เป็นสัญลักษณ์ของปัญญา ความมืด เป็นสัญลักษณ์ของกิเลสและอวิชชา ดอกไม้ หมายถึง สตรี แมลงภู่ หมายถึง บุรุษ หรือดอกไม้อาจเป็นสัญลักษณ์ของความน่าพึงพอใจ ความสวยงามงดงามก็ได้ เช่น

“ภพนี้มีไซ้ห้ำ กาที่เจ้าของครอง เมาสมมติของหอม น้ำมิตรแล้งโลกม้วย	หงส์ทอง เดียวเลย ชีพด้วย หินชาติ หมดสิ้นสุขสานต์” (โลก : กัลยาณพงศ์)
--	--

หงส์	หมายถึง	บุคคลผู้สูงส่ง ดั่งงาม
กา	หมายถึง	บุคคลผู้ต่ำต้อย

(๓) รสวรรณคดี รสวรรณคดีของไทยมี ๔ รส ซึ่งผู้วิเคราะห์ควรจะแยกแยะให้ได้ว่าวรรณคดีที่ตนอ่านนั้นมีรสวรรณคดีใดบ้าง พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบได้ ซึ่งรสวรรณคดีทั้งสี่ ได้แก่

✘ เสาวรจนี ได้แก่ บทพรรณนาชมสถานที่ ชมธรรมชาติ และชมนาง

✘ นาฬิกาโมทย์ ได้แก่ บทเกี่ยวพาราณี แสดงความรัก

✘ พิโรชวาทัง ได้แก่ บทโกรธ บทตัดพ้อต่อว่า

✘ สัลลาปังคพิสัย ได้แก่ บทแสดงความเศร้าโศก คร่ำครวญ

นอกจากนี้อาจจะวิเคราะห์รสวรรณคดีตามตำราอสังการศาสตร์ของอินเดีย ซึ่งจำแนกไว้ ๕ ชนิด คือ

๑. ศฤงคารรส	รสของความรัก
๒. วีรรส	รสของความกล้าหาญ
๓. กรุณรส	รสของความเมตตาสงสาร
๔. หาสฺยรส	รสของความขบขัน
๕. อทฺกฺตรรส	รสของความประหลาดใจ
๖. ภยานกรรส	รสของความกลัว
๗. รุทฺรรส	รสของความโกรธ
๘. พิกตฺสรรส	รสของความเกลียดชัง
๙. ศานฺตรรส	รสของความสงบ

การประเมินคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรม

โดยทั่ว ๆ ไปอาจแยกการประเมินคุณค่าออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑. **คุณค่าด้านวรรณศิลป์** คือ ความไพเราะของบทประพันธ์ซึ่งอาจเกิดจากรสของคำที่ผู้แต่งเลือกใช้ และรสความที่ให้ความหมายกระทบใจผู้อ่าน

๒. **คุณค่าด้านเนื้อหา** คือ การใช้ปัญญา ความคิด ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ผู้อ่าน

๓. **คุณค่าด้านสังคม** วรรณคดีและวรรณกรรมเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนภาพสังคมในอดีตให้แก่ผู้อ่านรุ่นหลังได้รับรู้ และวรรณคดีและวรรณกรรมที่ดีสามารถจรรโลงสังคมได้อีกด้วย

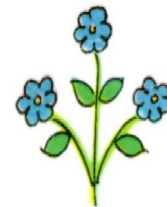
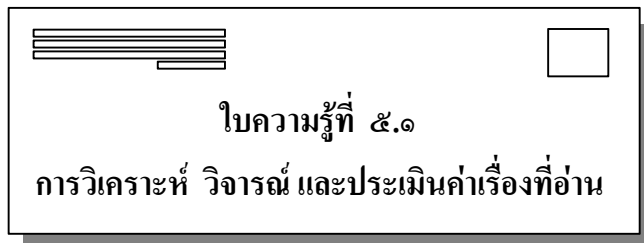
๔. คุณค่าด้านการนำไปใช้ในชีวิตจริง วรรณคดีและวรรณกรรมทำให้ผู้อ่านได้
ประจักษ์ในคุณค่าของชีวิต ได้แนวคิดและประสบการณ์จากเรื่องทีอ่านไปใช้ในชีวิตจริงดังคำ
กล่าวที่ว่า “คูหนังคูละครแล้วย้อนมาคูตัว” งานวรรณคดีและวรรณกรรมยังเป็นเครื่องผ่อน
คลายอารมณ์ของผู้อ่านที่ดี

แนวคำตอบแบบฝึกหัดที่ ๔
การวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรม

- ข้อ ๑. ตอบ ๑. โครงเรื่อง
๒. ตัวละคร
๓. ฉาก
๔. กลวิธีการแต่ง
๕. การใช้ภาษา
- ข้อ ๒. ตอบ การใช้คำซ้ำ
- ข้อ ๓. ตอบ การใช้อุปลักษณ์
- ข้อ ๔. ตอบ การใช้อุปมาอุปไมย
- ข้อ ๕. ตอบ ๕ ชนิด คือ

๑. ฤงคารรส	รสของความรัก
๒. วีรรส	รสของความกล้าหาญ
๓. กรูณรส	รสของความเมตตาสงสาร
๔. হাসุขรส	รสของความขบขัน
๕. อหฤตรส	รสของความประหลาดใจ
๖. ฃยานกรรส	รสของความกลัว
๗. รุทรส	รสของความโกรธ
๘. พิกตรส	รสของความเกลียดชัง
๑๐. ศานตรรส	รสของความสงบ

ความหมายของการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่า

ความหมายของการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่าโดยทั่ว ๆ ไป คือ การแยกแยะ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียเพื่อประเมินค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ในที่นี้จะหมายถึง การวิเคราะห์ วิเคราะห์ และการประเมินค่าหนังสือที่อ่าน ซึ่งในเรื่องนี้ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ ได้กล่าวถึงความหมายของการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่า ไว้ว่า เป็นการพิจารณาลักษณะของบทประพันธ์ แยกแยะส่วนประกอบที่สำคัญ และหยิบยกออกมาแสดงว่า ไพเราะงดงามเพียงไร วิเคราะห์ความหมายของบทประพันธ์นั้น ๆ ถ้าความหมายซ่อนเร้นอยู่ก็พยายามปะติดปะต่อให้เป็นรูปเป็นคำพืดที่ผู้อ่านจะเข้าใจได้ แสดงหลักศิลปะและแนวคิดของผู้ประพันธ์ซึ่งเป็นแนวทางในการแต่งหนังสือนั้น นอกจากนั้นจะต้องเผยให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ ของงานนั้น และชี้ให้เห็นด้วยว่าแต่ละส่วนมีความสำคัญต่อส่วนรวมเพียงไร เมื่อได้อธิบายลักษณะของหนังสือให้ผู้อ่านเข้าใจแล้ว จึงวินิจฉัยหรือประเมินค่าลงไปว่าหนังสือนั้นดี ไม่ดีอย่างไร ควรจัดเข้าไว้ในชั้นไหน

หลักการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่าเบื้องต้น

หลักทั่ว ๆ ไปของการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และการประเมินค่าของหนังสือ ก็คือ การอ่านหนังสืออย่างละเอียดถี่ถ้วน วิเคราะห์ แยกแยะ แล้วแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้นอย่างมีหลักเกณฑ์ ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถอ่านหนังสือได้ออกรสชาติ และมองเห็นคุณค่าของหนังสือ ซึ่งหลักการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่าเบื้องต้น มีดังนี้

๑) จะต้องรู้ประเภทของหนังสือ หรืองานประพันธ์นั้น ๆ ว่า เป็นหนังสือประเภทใด เช่น เป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง เป็นนวนิยาย เรื่องสั้น นิทาน หรือเป็นบทละคร เป็นบทความ หรือเป็นสารคดี เป็นต้น เพราะแต่ละประเภทมีวิธีวิเคราะห์ และประเมินค่าไม่เหมือนกัน

๒) แยกแยะเนื้อเรื่องออกเป็นส่วน ๆ เพื่อดูโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง แนวคิดของผู้เขียน สำนวนภาษาที่ใช้ กลวิธีการแต่ง เป็นต้น

๓) พิจารณาในแต่ละส่วนที่ได้แยกย่อยออกมาตามหลักการ เช่น การพิจารณาลำนวนภาษาในนิราศนรินทรธิเบศ ว่ามีทั้งสัมผัสสระ สัมผัสอักษร และการซ้ำเสียง ทำให้เกิดความไพเราะ เลือกใช้คำได้เหมาะสมกับเนื้อหา เป็นต้น

๔) ประเมินค่าจากหนังสือหรือสารที่อ่านในแต่ละด้าน โดยยกตัวอย่างให้เห็นชัดเจนในแต่ละด้านว่า มีข้อดีอย่างไร มีคุณค่าด้านใด มีประโยชน์อย่างไร เช่น การประเมินค่าของนิราศภูเขาทอง ว่ามีคุณค่าด้านวรรณศิลป์ คุณค่าด้านเนื้อหา คุณค่าด้านสังคม และคุณค่าด้านการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ซึ่งบางครั้งการประเมินค่านี้ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้อ่าน ซึ่งการประเมินอาจจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ หรืออาจอยู่ในรูปของคณะกรรมการ หรือในรูปของแต่ละบุคคลก็ได้

ตัวอย่างการประเมินค่าหนังสือรวมเรื่องสั้น “ความน่าจะเป็น” ของปราบดา หยุ่น

“ความน่าจะเป็น” แสดงความสามารถของผู้เขียนในการนำเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นเรื่องมาเขียนให้เป็นเรื่องน่าขบคิดหรือตั้งคำถามโดยไม่ให้คำตอบ

เรื่องสั้นในรวมเรื่องสั้นชุดนี้มีลีลาและกลวิธีการเขียนเฉพาะตัว และมีความหลากหลายแปลกใหม่ในด้านกลวิธีและขนบวรรณศิลป์ นอกจากนี้ ยังมีความโดดเด่นด้านการเล่นกับภาษาอย่างมีรากฐานทางวัฒนธรรม

ด้วยคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น หนังสือรวมเรื่องสั้น “ความน่าจะเป็น” ของ ปราบดา หยุ่น จึงมีความดีเด่นสมควรแก่การยกย่องเป็นวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ของประเทศไทยประจำปี ๒๕๔๕

(ที่มา : คำประกาศของคณะกรรมการตัดสินรางวัลซีไรต์)

การประเมินค่าของงานเขียนชิ้นนี้ อาจจะมีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เช่น ในเรื่องสั้นเรื่องนี้มีผู้อ่านที่ไม่เห็นด้วยในเรื่องของการใช้ภาษาไทยที่ผิดหลักอยู่หลาย ๆ ตอน จะทำให้การใช้ภาษาไทยวิบัติ และเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีในการใช้ภาษา เป็นต้น

ประโยชน์ของการวิเคราะห์ วิจารณ์งานเขียน

ในเรื่องประโยชน์ของการวิจารณ์งานเขียนนั้น สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ ได้กล่าวไว้ว่ามีประโยชน์ ๖ ประการ ดังนี้

๑. ช่วยให้ผู้อ่านหรือผู้สนใจวรรณกรรมมีความเข้าใจซาบซึ้ง และเห็นประโยชน์

๔. ช่วยให้เกิดความรู้ความคิดในแง่มุมต่าง ๆ เกี่ยวกับวรรณกรรมนั้น ๆ กว้างขวางยิ่งขึ้น
๕. ช่วยให้ผู้วิจารณ์เองและนักอ่านได้เกิดความคิด รู้จักใช้วิจารณ์ญาณของตนให้เป็นประโยชน์ และช่วยให้เป็นผู้รอบคอบ และมีเหตุผลยิ่งขึ้น
๖. ช่วยให้ผู้สนใจที่จะศึกษาวรรณกรรมซึ่งมีเวลาน้อยใช้เวลาได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์
๗. ช่วยให้ผู้สนใจมีความรู้กว้างขวางเป็นแนวทางให้รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และใกล้ชิดกับวรรณกรรมมากยิ่งขึ้น
๘. ช่วยกระตุ้นให้ผู้สร้างงานเขียนมีความประณีต รู้จักพิจารณาตนเอง มีความระมัดระวังในการสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงคุณภาพมากกว่าปริมาณ

ขั้นตอนการอ่านอย่างนักวิจารณ์

ขั้นตอนการอ่านอย่างนักวิจารณ์ มี ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑. **ขั้นทำความเข้าใจ** เป็นการทำความเข้าใจตามตัวอักษร ก่อนที่ผู้อ่านจะก้าวไปสู่ความเป็นผู้อ่านอย่างนักวิจารณ์ได้จะต้องมีความเข้าใจตามตัวอักษรเป็นเบื้องต้น คือ มีความเข้าใจเรื่องของผู้อ่านที่เสนอมานี้ สามารถจับใจความสำคัญของเนื้อหา และบอกเล่ารายละเอียดที่สำคัญ ๆ ได้ ดังนั้นหน้าที่หนึ่งของผู้อ่านอย่างนักวิจารณ์ ก็คือ ต้องทำความเข้าใจและจับประเด็นสำคัญให้ได้

๒. **ขั้นการวิเคราะห์** การวิเคราะห์การเป็นขั้นตอนต่อจากขั้นทำความเข้าใจ เป็นขั้นต้นที่ผู้อ่านพยายามทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่านตามเหตุผล วิเคราะห์แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นขั้นนี้เองที่ผู้อ่านจะเริ่มตั้งพิจารณาความคิดของผู้เขียนเพื่อสังเกตความสัมพันธ์ต่าง ๆ และมองเห็นโครงสร้างของสิ่งที่อ่าน โดยผู้อ่านจะต้องตั้งคำถามถึงสิ่งที่อ่านเพื่อให้สอดคล้องกัน

เช่น

- อะไรคือเนื้อหาหลักของผู้เขียน
- เนื้อหาที่เป็นรายละเอียดสนับสนุนเนื้อหาหลักอย่างไร
- จุดสำคัญในเนื้อหานั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร
- ข้อมูลสำคัญถูกมองข้ามไปหรือไม่ เป็นต้น

๓. **ขั้นตีความแสดงความเห็น** เป็นขั้นตอนที่ผู้อ่านต้องพยายามทำความเข้าใจและตีความสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้กล่าวไว้ หรือสิ่งที่ผู้เขียนพยายามกล่าวถึงโดยไม่มีคำพูด การแสดงความคิดเห็นขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ และความรอบรู้ต่าง ๆ

๔. **ขั้นการประเมินค่า** ผู้อ่านจะต้องประเมินค่าของเรื่องทีอ่าน ความน่าเชื่อถือ ความสมบูรณ์ และความถูกต้องของการเสนอเรื่อง เป็นต้น โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานที่ได้รับการยอมรับเป็นตัวสนับสนุนเทียบเคียง และใช้เกณฑ์ภายใน คือ ความคิดเห็นส่วนตัวซึ่งอิงเหตุผลและคุณธรรมเป็นตัวกำหนดด้วย ในกรณีที่ผู้อ่านเป็นนักเรียนถือเป็นความรับผิดชอบของครูอาจารย์ที่จะช่วยเหลือให้เข้าใจข้อสันนิษฐานในสิ่งที่อ่านอย่างชัดเจน รวมทั้งการวิเคราะห์และพิจารณาข้อสันนิษฐานของผู้เขียนให้แน่ชัดด้วย

การวิจารณ์วรรณกรรมแนวต่าง ๆ

การวิจารณ์วรรณกรรมสามารถวิจารณ์ตามแนวต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑. การวิจารณ์แนวจิตวิทยา

การวิจารณ์แนวจิตวิทยา คือ การนำทฤษฎีต่าง ๆ ในทางจิตวิทยามาใช้พิจารณางานเขียนและชีวิตของผู้เขียน ถือเป็นการวิจารณ์วรรณกรรมในแง่ศึกษาพฤติกรรมของตัวละครกับชีวิตจริงของมนุษย์ โดยวิเคราะห์วิจารณ์ตามหลักจิตวิทยา และถือว่าวรรณกรรมที่ดีเป็นเครื่องมือพิเศษในการสอนให้รู้ และเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ รวมทั้งเป็นการฝึกทักษะและความชำนาญในการอ่าน

๒. การวิจารณ์แนวสุนทรียศาสตร์

การวิจารณ์แนวสุนทรียศาสตร์ คือ การวิเคราะห์เสียง คำ และจังหวะของคำหรือข้อความโดยพิสดาร เพื่อนำไปวิจารณ์ความหมายในแง่ต่าง ๆ เช่น สัญลักษณ์ ภาพพจน์ จินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึก เป็นต้น

๓. การวิจารณ์แนวประวัติศาสตร์

การวิจารณ์แนวประวัติศาสตร์ เป็นแนวที่พยายามวิเคราะห์ว่า วรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ แต่งขึ้นเมื่อไร ผู้ใดแต่ง คนในเรื่องมีจริงหรือไม่ การวิจารณ์แนวนี้ยังหมายรวมถึงการวิเคราะห์วิจารณ์คำศัพท์ และโวหารที่ปรากฏในเรื่องด้วย ว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไร เช่น การถกเถียงเกี่ยวกับผู้แต่ง และสมัยที่แต่งเรื่องลิลิตพระลอ ปัญหาว่าศรีปราชญ์มีตัวตนจริงหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางประวัติศาสตร์มาประกอบการวิจารณ์ด้วย

๔. การวิจารณ์แนวชีวประวัติ

การวิจารณ์แนวชีวประวัติ เป็นการใช้ชีวประวัติของผู้แต่งมาประกอบในการตีความผลงาน เพราะถ้าผู้วิจารณ์ทราบชีวประวัติของผู้เขียนอย่างถ่องแท้ ถูกต้องตามข้อเท็จจริงย่อมช่วยให้เข้าใจงานเขียนของผู้นั้นอย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะด้านอารมณ์สะท้อนใจ แรงบันดาลใจ จินตนาการ การแสดงออก ตลอดจนโลกทัศน์ที่ผู้เขียนสอดแทรกลงไปในงานเขียนนั้น ๆ ทั้งนี้ เพราะผู้เขียนย่อมสะท้อนความรู้สึกรู้สึกนึกคิด รวมทั้งประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตผ่านงานเขียนมายังผู้อ่านเสมอ

๕. การวิจารณ์แนวสังคมวิทยา

การวิจารณ์แนวสังคมวิทยา เป็นการวิเคราะห์วรรณกรรมที่อาศัยพื้นฐานทางสังคมของผู้เขียน และผลของสังคมที่มีต่องานของเขาเป็นสำคัญ นักวิจารณ์แนวนี้จึงต้องศึกษาอิทธิพลทางสังคม เช่น ค่านิยมของสังคม ความเป็นไปทางเศรษฐกิจ การเมือง และอื่น ๆ ที่มีผลต่อวรรณกรรม เป็นต้น

ตัวอย่างการวิจารณ์วรรณกรรม

เรื่อง ขาวนาและนายห้าง

จกรรวมเรื่องสั้น ไฟป่ากัน

โดย “ลาว คำหอม”

“ขาวนาและนายห้าง” เป็นเรื่องสั้นที่พิมพ์รวมอยู่ในเรื่องสั้นของ “ลาว คำหอม” ที่มีชื่อหนังสือว่า “ไฟป่ากัน” ซึ่งเรื่องสั้นของ “ลาว คำหอม” ทั้งหมดรวม ๑๓ เรื่องด้วยกัน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารปิยะมิตร และนิตยสารอื่น ๆ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๑ - ๒๕๐๕ นอกจากเรื่อง “อุบัติเหตุ” ซึ่งพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ และ แคมป์ ซึ่งไม่ได้แจ้งว่าพิมพ์มาก่อนที่ใด สำหรับเรื่อง ขาวนากับนายห้าง พิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารปิยะมิตร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ และพิมพ์ครั้งที่สองในหนังสือ “ไฟป่ากัน” เล่มนี้

ชวานากับนายห้าง มีความยาวประมาณ ๑๒ หน้ากระดาษขนาดแปดหน้า ยกตัวละครสำคัญในเรื่องมิใช่ชวานา คือ ลุงคง หรือนายห้างที่เป็นฝรั่งตาน้ำข้าว หากแต่เป็น “ไอ้สำริด” หมาหนุ่มแข็งแรงกำยำ ที่มีสีกายประหลาด ไม่กระดำกระด่างเหมือนแม่และไม่มิดมิดเหมือนพ่อ ความจริงใจชั้นแรกลุงคงตั้งใจให้ชื่อมันว่า “ไอ้ซ่าง” เพราะ “นอกจากจะมีสีประหลาด ไอ้สำริดยังมีข้อลำบักบินผิดลูกหมาอื่น หูของมันตั้งกางตามแหลมเล็กเหมือนตาซ่าง” แต่พอเจอเจ้าลูกหมาตัวนี้มีชื่อว่า “สำริด” ก็เพราะเจ้านายที่เป็นเจ้านายของลุงคงได้เห็นรูปร่างหน้าตาของมันแล้วออกอุทานว่า “แหมลูกหมานั้นแปลกจัง มีเหมือนทองสำริด” ตั้งแต่นั้นลุงคงก็เลยเปลี่ยนใจการตั้งชื่อหันมาเรียกมันว่า “ไอ้สำริด”

ลุงคงไม่มีลูกจึงรักสัตว์ที่แกเลี้ยงไว้เป็นชีวิตจิตใจ เจ้าสำริดเป็นหมาตัวโปรดของลุงคง เพราะรูปร่างหน้าตาและสีกายที่ประหลาดของมัน แกเป็นชวานาที่ยากจน ไม่เคยมีนาของตัวเองสักเท่ากระเบะมือ แต่แกก็สามารถทำมาหาเลี้ยงเมียและเจ้าสำริด รวมทั้งสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ ได้อย่างอึดหมีพื้มัน ซึ่งแกเองก็ออกจะภูมิใจในตัวเองอยู่ที่

ลุงคงอยู่กับยายเข้มน้ำของแกและเจ้าสำริดหมาตัวโปรดด้วยความสุขตามประสา เพราะแกเป็นคนเจียมตนและเป็นคนรู้จักพอ แกพอใจที่ได้มีที่อยู่อาศัยแม้จะไม่ใช่ของตัวเอง พอใจที่มีข้าวกินพอกันตาย แม้จะไม่อุดมเหลือเฟือ และภูมิใจที่แกยังสามารถเลี้ยงหมาของแกให้ท้องอัมได้ถึงอีกหกตัว แม้จะเป็นเพียงน้ำข้าวที่แกใส่ให้มันกินในกะลาที่ตาม ลุงคงภาคภูมิใจในความสามารถเลี้ยงตัวเองของแกว่า หากแกจะมีลูกแกก็สามารถจะเลี้ยงดูลูกได้ดีไม่แพ้ลูกของเพื่อนบ้านอื่น ๆ

ลุงคงไม่รู้สักเดือดร้อนว่าแกต้องอาศัยที่คนอื่นเขาอยู่ แกไม่มีสัญชาตญาณแห่งการอยากเป็นเจ้าของหรืออยากสะสมที่เข้มน้ำเหมือนมนุษย์ทั่วไป แกยอมรับสภาพความเป็นจริงโดยคุชฎี ฉะนั้นแกจึงค่อย ๆ ปล่อยสิ่งที่เคยเป็นสมบัติของแก เช่น ควาย ไก่ชน ปลาตากเป็นต้น ให้คนอื่นไปทีละอย่าง จนบัดนี้แกเหลือเพียงเมียหนึ่งคน หมาหกตัว แมวสี่ และไก่คู่อีกสองสามตัว

ลุงคง คงจะมีชีวิตที่สุขสงบอยู่กับเมียและเจ้าสำริดหมาตัวโปรดต่อไป ถ้าไม่ผจญวันหนึ่งแกได้พบกับนายฝรั่งตาน้ำข้าว ตัวใหญ่ ใจดี และเจ้าสำริดก็คงจะไม่เป็นตัวเอกของเรื่องชวานากับนายห้าง ถ้าหากวันหนึ่งมันไม่ผจญเกิดเจ็บขึ้นมาเพราะความตะกละของมันที่กินมากเกินไปจนท้องขึ้น ลูกไม่ได้ ด้วยความเอ็นดูที่นายฝรั่งมีต่อเจ้าสำริด เขาจึงอาสารับมันเข้าไปรักษาที่กรุงเทพฯ แต่เมื่อมันหายดีแล้ว นายฝรั่งก็ยังไม่พาเจ้าสำริดกลับไปส่ง แต่บอก

กับลุงคงว่า ได้นำเจ้าสำริดไปส่งเข้าโรงเรียนหมาไปแล้วเพื่อฝึกให้มันเป็น “หมาฉลาด รู้จัก
เฝ้าบ้าน ช่วยเจ้านายถือตะกร้า จับขโมย รู้จักรักษาอนามัย ไม่ทำสกปรก” ซึ่งเมื่อลุงคงได้
ฟังแกรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องที่แสนพิสดารที่สุดในโลกจนแกต้องปรารภรำพึงกับเมียว่า

“แกเอ๊ยหมากรู้งมันทำเป็นได้สารพัด รากวางคกก็ตกลึงแก้อั้งสิบซั้ง แพงกว่าควาย
โต ๆ ในท้องนาเสียอีก นี่ถ้าไม่ใช่ นายห้างเล่า ลันไม่เชื่อเค็ด ”

อย่างไรก็ตาม ทั้งลุงคงและยายเข้มก็เฝ้ารอวันกลับของเจ้าสำริดอย่างใจจดใจจ่อ ครั้น
ถึงวันที่เจ้าสำริดสำเร็จจากโรงเรียนหมากลับมาบ้านท้องนา ทั้งยายเข้มและลุงคงก็เกิดความ
สลดหดหู้อยิ่งนัก เพราะเจ้าสำริดแสดงท่าทางว่า “มันลืมนรสน้ำข้าว และหันไปติดในรส
ขนมปัง” เสียแล้ว ความตั้งใจของนายฝรั่งคาน้ำข้าว นั้น มีเพียงว่า ต้องการนำมันไปสู่ที่เจริญ
เพื่อให้ความรู้มันจะได้กลับมาดูแลเฝ้านาของมัน และทำตัวเป็นประโยชน์แก่เจ้าของของ
มันได้มากยิ่งขึ้น ไม่ใช่ต้องการให้มันลืมน้ำข้าว ลืมนา ลืมรสน้ำข้าวที่ขุนมันมาจนเดิบโต
แข็งแรง

นอกจากมันจะลืมนรสน้ำข้าว จำลุงคงยายเข้มไม่ได้แล้ว มันยังอวดเบ่งว่ามันเป็นหมา
วิเศษศักดิ์นากว่าเพื่อนหมาที่เคยร่วมบ้านกันมาอีกด้วย มันไล่จับแม่ไก่ กระโดดกัดเพื่อนหมา
ด้วยกัน ไม่ยอมเข้าใกล้ลุงคงยายเข้มและไม่ยอมกินข้าวชวานาของมัน

ทั้งลุงคงและยายเข้มอ่อนอกอ่อนใจเพราะไม่รู้ที่จะเอาใจเจ้าสำริดหมาผู้มีการศึกษาสูง
กว่าแกได้อย่างไรจนกระทั่งครูยอดครูโรงเรียนละแวกนั้นมาแนะนำว่า ให้เปลี่ยนกะลา
ข้าวของเจ้าสำริดเป็นจานกระเบื้อง มันจึงยอมกินข้าว แต่สำหรับกับตัวแกแล้วแม่แกจะ
อุตสาหไปเปลี่ยนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายใหม่ ใส่ชุดดีที่สุดในที่แกมี คือ กางเกงขาก๊วยสีดำตัว
ใหญ่ เสื้อกั๊กเสงสีน้ำเงิน ผ้าขาวม้าสีแดงคาดพุง สวมงอบปีกใหญ่ เจ้าสำริดก็ยังไม่ยอมเข้า
หาอยู่นั่นเอง แม่แกจะรำพันว่า

“ข้ารู้ความประสงค์ของเอ็งแล้วสำริดเอ๊ย จะทำยังไงได้สมใจเล่า ข้าอยากเอาจาน
ทองคำโน้นใส่ข้าวให้เอ็งกิน แต่นี่ก็จกใจ เสื้อกางเกงก็มีดีเพียงชุดนี้...”

แต่เจ้าสำริดก็หาเห็นใจไม่ มันกลับเล่นวิ่งไปที่ริมตลิ่งเมื่อเห็นฝรั่งที่นั่งมาในเรือของ
เจ้าของนากำลังเข้าเทียบท่า และพอได้ยินฝรั่งร้องทักว่า “เฮนโหล เฮนโหล” และเอื้อมมือ
ไปแตะตัวมัน เจ้าสำริดก็กลับแว้งจับเข้าที่หัวไหล่ของแก ลุงคงเลยคว้าไม้ตีลงไปที่กลางหัวของ
มันเต็มแรง และรำพันปรารภกับยายเข้มและครูยอดว่า “จะให้ข้าทำยังไงกับมัน ”

คำตอบของครูยอดก็คือ “มันเป็นหมาของตา ตาเลี้ยงมันมา จะจัดการยังไงกับมันก็ได้”

เห็นจะเป็นครั้งแรกในชีวิตที่ลุงคงรู้สึกถึงความภาคภูมิใจในตัวเองและคงจะเศร้าใจเป็นที่สุด จนแม้กระทั่งเมื่อเจ้าของนามาแะบอกว่า เขาได้ตกลงขายที่นาเสียแล้วให้แก่ผู้ที่ต้องการจะสร้างเป็นโรงงานอุตสาหกรรม แต่ให้ลุงอาศัยไปได้ก่อนจนกระทั่งเขาลงมือสร้างเมื่อไรลุงคงจึงค่อยย้ายออกไป

ลุงคงก็เพียงรับคำด้วยความนอบน้อม ในใจของแกยังคงนึกถึงคำของครูยอดที่บอกว่า “ตาเลี้ยงมันมา”

ดูเหมือนว่า การจะสูญเสียที่เคยอยู่ เคยกิน เคยนอน ก็จะไม่ทำให้แกเศร้าสลดใจเท่ากับที่ได้เห็นความยโสลิ้มตัวของเจ้าสำริดหมาตัวโปรดที่แกสูฟุ่มพุกด้วยความอาทรมาตั้งแต่เล็กจนเติบโตใหญ่

ความล้มตัวอย่างเจ้าสำริดนั้นหาได้ไม่ยากในหมู่คน เชื่อว่า “ลาว คำหอม” ตั้งใจใช้เจ้าสำริดเป็นสัญลักษณ์แทนความล้มตนของบรรดาชาวท้องทุ่งที่จากบ้านไปรับแสงสีอารยธรรมแล้วก็กลับบ้านเกิดถิ่นเดิม ยิ่งกว่านั้นยังเกิดความคูหมั่นดูแลนบ้านเกิด เหมือนคนขึ้นถึงฝั่งดิบหัวเรือทิ้งไป อันที่จริง “ลาว คำหอม” คงมีความคิดไกลกว่านั้น ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๕๓ เป็นต้นไป ทุนการศึกษาต่อต่างประเทศที่ได้รับจากรัฐบาลต่าง ๆ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกามีมากขึ้น คนไทยที่ได้รับทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศมีจำนวนมาก ผลการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาและอารยธรรมที่ได้รับจากต่างประเทศเป็นอันใด ก็ดังที่ได้เห็นประจักษ์กันอยู่ในสังคมทุกวันนี้ ก็ยังโชคคืออยู่บ้าง ที่มีได้เป็นเจ้าสำริดกันไปเสียทั้งหมด เมืองไทยจึงยังคงเหลือสิ่งที่เป็น “ไทย” อยู่ หาไม่แล้วเราคงจะต้องหันมาปลูกข้าวสาลีแทนข้าวเจ้าข้าวเหนียวที่กินกันอยู่

“ลาว คำหอม” คงต้องการเยาะหยันสังคมให้สาแก่ใจ ฉะนั้นจึงได้สร้างเจ้าสำริดมาเป็นสัญลักษณ์แสดงความคิดที่แฝงอยู่ในใจของเขาให้ประจักษ์ชัด แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของการหลงไหลอารยธรรมใหม่จนล้มตนไปหมดสิ้น ลืมความเป็นเอกราช ลืมความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองจนไม่เหลือศักดิ์ศรี

“ลาว คำหอม” มีความสามารถในการบรรยายภาพชีวิตของชาวนาที่เร้นแค้นขมขื่น ไม่มีปากไม่มีเสียง ขอมรับทุกสิ่งที่ผ่านมาแต่บุญกรรม ไม่เคยคำนึงถึงสิทธิที่เขาพึงมีพึงได้ บนผืนดินนี้ เหมือนดังเขากล่าวถึงชีวิตชาวนาไว้ในเรื่องนี้ว่า

“ชีวิตชวานาแท้ ๆ ที่เกิด และเติบโตกลางท้องทุ่งอย่างลุดคงเป็นชีวิตที่ไม่มีแสงเงา
ซับซ้อนอะไรมากนัก มีเส้นทางวางไว้เกือบแน่นอน พอฝนมาก็ลงไถ หว่าน ปีไหนฝน
พอเหมาะก็เหลือได้ขาย ปีไหนน้ำท่วมก็หันไปกินข้าวเชื้อ รวมถึงกะปิและน้ำปลาด้วย
แล้วรอคอยแก้วในปีหน้า ซึ่งจะคิดให้มันเป็นกรรมมันก็เป็น หรือจะพูดแบบปดอบ
ชาวบ้านชวานาเมืองว่ามันเป็นวีรกรรมก็ไม่ผิด ”

ในหนังสือรวมเรื่องสั้นเรื่อง ฟ้ายก้น ของ ลาว คำหอม นี้ ผู้อ่านจะได้สัมผัสกับ
ชีวิตอันเร้นแค้น และน่าสมเพชของชวานาในเรื่องอื่น ๆ ได้อีก เช่น เรื่องฟ้าโปรด เขียดขา
คำคนหมู เป็นต้น แม้ว่าแกนของเรื่องจะแตกต่างกันไปบ้าง แต่พื้นฐานก็ไม่พ้นไปจากความ
ยากจนข้นแค้น การมีชีวิตอยู่ตามยถากรรม ขึ้นอยู่กับความปรานีของดินฟ้าอากาศ “ลาว คำ
หอม” เขียนอย่างผู้ที่ได้สัมผัสกับชีวิตจริงของชวานาเหมือนกับเขานั่งเขียนที่กลางดิน กลาง
ทุ่ง เขาจึงบรรยายให้ผู้อ่านได้ทั้งรู้ได้ทั้งเห็น และทั้งรู้สึกสัมผัสกับบรรยากาศที่บริสุทธิ์แต่
ชวนเศร้านั้น

“ลาว คำหอม” เป็นนักเขียนที่ใช้ภาษาสละสลวย เก๋เกี้ยวเกล้า จัดว่าเป็นภาษาไทย
ที่ชวนอ่าน การบรรยายภาพชัดเจนด้วยถ้อยคำธรรมดาแต่เรียบเรียงได้กะทัดรัดและน่าฟัง
ดังตัวอย่างการบรรยายภาพหมู่บ้านของลุดคงในตอนต้นเรื่อง ว่า

“หมู่บ้านแห่งนี้ตั้งอยู่ห่างกรุงเทพมหานครขึ้นไปทางเหนือประมาณ ๒๐ กิโลเมตร
บ้านเรือนเรียงรายตามคลอง เรือนแต่ละหลังมีลำทู่ และแนวคันสะแกเป็นเขต บ้านส่วนมาก
เตี้ย หลังคาใบจากแผ่ลงเกือบจรดพื้นดินที่กระทุ้งไว้แน่นเฉพาะห้องนอนและครัวเรือนยกพื้น
สูงแค่สะเอว ปูกระดานกว้างหรือแคบตามจำนวนคนในครอบครัว ”

ถ้าหากจะเปรียบกับนักเขียนเรื่องสั้นร่วมสมัยของเขา เช่น ศรีบูรพา อ.อุศลากร หรือ
แม้กระทั่งนักเขียนหนุ่มอย่าง สุรชัย จันทิมาทร จะเห็นได้ว่า ลาว คำหอม มีแกนของเรื่อง
เน้นแน่นอยู่ที่ชีวิตของชวานา เขาต้องการเป็นปากเสียงร้องตะโกนแทนชวานาให้คนทั้งหลาย
ได้สำนึกถึงความทุกข์ลำเค็ญของชวานาผู้มีชีวิตอันบริสุทธิ์เหล่านั้นบ้าง จะเพื่อเห็นแก่
มนุษยธรรมหรือเพื่อเห็นแก่หน้าทีของมนุษย์ต่อสังคมก็ตามที ส่วนศรีบูรพาก็มีแนวโน้มไป
ในการกำจัดช่องว่างระหว่างชนชั้น พร้อมทั้งปลุกเร้าคุณค่าแห่งมนุษยธรรมให้คุ้ขึ้นในใจของ
มนุษย์ ดังเช่นเรื่อง ขอแรงหน่อยเถอะ เป็นต้น อ.อุศลากร นั้น เขียนเรื่องสั้นด้วยเจตนาเข้าใจ
ผู้อ่านให้เกิดความตื่นเต้นติดตาม จึงมีวิธีการที่จะดำเนินเรื่องที่เริ่มด้วยปัญหา แล้วเร่งเรื่องให้
ตึงเครียดยิ่งขึ้นและในที่สุดจะจบลงอย่างที่ผู้อ่านไม่คาดคิด เช่น เรื่อง สัญชาติญาณมีด

ตีกรอส เป็นต้น ส่วน สุรชัย จันทิมาทร นั้น เขียนเรื่องด้วยความรู้สึก ประารถน่าจะบรรยายความรู้สึกที่เขามีต่อสิ่งที่เขาได้ประสบพบพานมา โดยไม่คำนึงถึงว่าผู้อ่านจะมีความรู้สึกร่วมด้วยหรือไม่ เขาเขียนเพราะเขาต้องการจะเขียนเช่นนั้น แต่กล่าวได้ว่า สิ่งที่เขาบรรยายมานั้นไม่ไกลไปจากความรู้สึกของคนอื่นทั่วไปนัก ดังจะอ่านได้จากกรวมเรื่องสั้นของเขาที่อยู่ในหนังสือเล่มที่ชื่อว่า *ความบ้ามาเยือน*

ชวานากับนายห้าง ของ ลาว คำหอม เป็นเรื่องสั้นที่ชวนให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์เศร้าปนสังเวช ในขณะที่เดียวกันก็อดที่จะมองเห็นความหายนะที่จะเกิดตามมา หากว่าจะปล่อยให้ ความหลงใหลลึ้มตัวเป็นนายของความนับถือตนเอง ภาพประกอบที่เขียนโดย เทพศิริ สุขโสภา ได้เพิ่มคุณค่าให้แก่เรื่องอีกเป็นอันมาก มีชีวิตให้ทั้งความรู้และอารมณ์ เป็นหนังสือที่กล่าวได้ว่า ได้จัดทำอย่างประณีตให้อารมณ์ที่สุนทรีย์แก่ผู้อ่านอย่างประทับใจ

(ที่มา : *วรรณกรรมวิจารณ์*)

ใบงานที่ ๕.๑

การวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินค่า

จุดประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้นักเรียนได้ทำงานเป็นทีม โดยให้รู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีความรับผิดชอบในงานกลุ่ม
๒. เพื่อฝึกฝนทักษะการวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินค่า

กิจกรรม

ให้นักเรียนอ่านสำนวนภาษาในรวมเรื่องสั้น “ความน่าจะเป็น” ที่ยกตัวอย่างมาต่อไปนี้ แล้วให้ฝึกวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินค่าตามความคิดเห็นของนักเรียนเอง

เรื่องนักวันวรรค

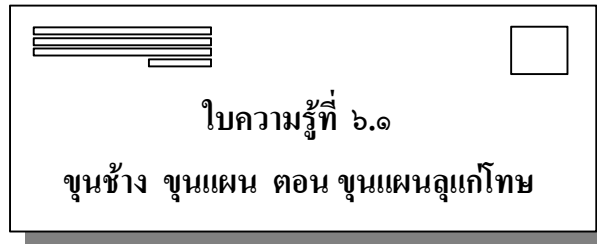
...หลายปีผ่านไป เมื่อขีดเขียนได้ชำนาญแล้ว ระบบนิ้วชี้ก็ถูกละเอียดและยกเลิกไปในที่สุด ช่องไฟที่เคยมีตัวกำหนดระยะเวลาถูกปลดปล่อยเป็นอิสระ ความเห็นระเบียบเรียบร้อยดกอยู่ภายใต้การปกครองตนเอง ก่อให้กลายเป็นระบบระเนระนาดตามใจฉัน เหล่าตัวอักษรก็หลงไปกับชีวิตไร้กรอบ พวกกันทำตัวโลเลเหลวแหลกหละหลวม เย้หน้าไยหลัง โยงโยกกันไปอย่างร่าเริงไร้恙อายุ...

เรื่องอะไรในอากาศ

...กลุ่มก้อนสีเทาขุ่นเกาะกันบนท้องฟ้าเหนือพระนคร เดินทางมาบรรจบกันจากเหนือ ใต้ ออก ตก ใจกลางการสัมมนาของละอองน้ำเกิดเป็นอากัปมุมอึม อูณภูมิอืดอ้อมีอากอันส่งเสียงครวญครางครืน ๆ รากของฟ้าฟุ้งทะเลลวงม่านลม ส่งเป็นเส้นว่างพรางคำรามขู่นรมิตท่ามกลางคืน ดังประกายปัญญาเปิดโปงทุกซอกทุกมุมมนุษย์...

เรื่องกรมอุตุนิยมวิทยา

...ทันใดนั้น รถยนต์สองประตูสีกรมท่าวิ่งโซซัดโซเซเข้าหาเสาไฟฟ้าดินสะพานข้ามคลอง
กลางเมือง แรงปะทะขนาดประนีประนอมสร้างแรงกระเพื่อมภายในรถเล็กน้อย เป็นเหตุให้หญิง
หลังพวงมาลัยต้องเอนตัวเข้าหากระจกหน้าประมาณสี่สิบห้าองศา ก่อนที่เข็มขัดนิรภัยจะกระชาก
ร่างเธอกลับคืนสู่ตำแหน่งเดิม...

เสภา ขุนช้างขุนแผน เป็นวรรณคดีไทยที่มีเค้าเรื่องมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ แล้วเล่าต่อกันมา เป็นเรื่องชีวิตรักสามเส้าของชายสอง คือ ขุนช้าง กับพลายแก้ว และหญิงหนึ่ง คือ นางพิมพิลาไลย ซึ่งเป็นเพื่อนเล่นกันมาตั้งแต่วัยเด็ก ชีวิตฝ่ายหญิงดูเหมือนจะไร้หลัก เพราะถูกขยี้แย่งระหว่างชายทั้งสองซึ่งเป็นสามี จนในที่สุดก็ถูกประหาร เพราะตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเลือกอยู่กับใคร สภาพชีวิตของเขามีทั้งเศร้าโศก ตื่นเต้น เป็นแรงบันดาลใจให้กวีสมัยรัชกาลที่ ๒ ร่วมกันรจนาจนเป็นวรรณคดีอมตะมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

วรรณคดีเป็นหนังสือที่แสดงความคิดที่สั่งมาด้วยภาษาที่สละสลวย อ่านแล้วทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจ และยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น จากลักษณะเช่นนี้ วรรณคดีไทยเรื่อง ขุนช้างขุนแผน จึงเป็นวรรณคดีที่มีคุณค่า ในที่นี้จะกล่าวถึงคุณค่าด้านต่าง ๆ ดังนี้

คุณค่าทางวรรณศิลป์

เสภา ขุนช้าง ขุนแผน มีลักษณะเด่นด้านวรรณศิลป์หลายลักษณะ ได้แก่

๑. การใช้คำเจรจา

คำเจรจาของตัวละครในเรื่องนี้นอกจากจะแสดงให้เห็นลักษณะนิสัยละครได้อย่างชัดเจนแล้ว ยังเป็นคำเจรจาที่รัดกุม และให้ความหมายลึกซึ้งกินใจ ตอนที่ เป็นบทรักก็แสดงความรักที่หวานชื่น ต้มคำ ถ้าเป็นคำตัดพ้อก็ใช้คำเหน็บแนมอย่างเผ็ดร้อน คำเจรจาทุกตอนจึงน่าสนใจ ดังตอนที่ขุนแผนตัดพ้อนางวันทอง เป็นคำเจรจาที่เสียดแทงถึงใจไม่อ้อมค้อมกววนไม่ซ้ำซากโดยเปล่าประโยชน์ ถ้าจะพูดถึงเรื่องเดียวกันหลายครั้ง ทุกครั้งที่พูดซ้ำกันก็ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเจ็บแสบมากขึ้น เพราะเป็นการค้นหาแง่มุมใหม่ ๆ มาเพิ่มเติมแต่ไม่หยาบเกินไปจนทนฟังไม่ได้ เป็นคำเหน็บแนมที่สมเหตุสมผล เป็นคำเจรจาที่แสดงอารมณ์ร้อนแรงและโทสะอันถึงขีดสุดที่แฝงอยู่ในรูปศิลปะการประพันธ์อันแนบเนียน ดังข้อความต่อไปนี้

นิจจาเจ้าวันทองน้องพ้อ	พี่จำหน้าเนื่อน้องได้ทุกแห่ง
นิจจาใจช่างกระไรมาแปลกแปลง	เอามือคลำแล้วยังเคลงอยู่คล้อยคล้าย
เจ้าลิ้มนอนซ่อนพุ่มกระทุ่มต่ำ	เด็ดใบบอนซ่อนน้ำที่ไรฝ้าย
พี่เลี้ยงหมากเจ้าอยากพี่ยังคาย	แขนซ้ายคอดแล้วเพราะหนูนอน
เข้ามาได้หัวดีมีทรัพย์มาก	มาลิ้มเลื่อนเพื่อนยากแต่เก่าก่อน

ข้อความนี้เป็นตอนขุนแผนตัดพ้อนางวันทอง แสดงความน้อยเนื้อต่ำใจและพ้อถึงความหลัง ความผูกพัน ความใกล้ชิด และความรักได้อย่างชัดเจน

ว่าพลางนางปิดพานหมากหก	น้ำตาตกลูกไปเสียจากที่
ยื่นบังจากเค้นแสนทวิ	ชะดีแล้วเจ้าข้าขอบใจ
ความสัจสารพัดจะสัจจิ่ง	ที่แท้ถึงดอกหาใช่สัดไม่
น้ำลายคายจากจากปากไป	กลับกลักลิ้นได้เจ้าดีจริง
ขุนแผนเค้นคำแล้วตอบนาง	ชะช่างพี่ไรได้ทุกสิ่ง
เปรียบแปร้นแสนคมกรมจริง	อย่างนี้วันนี้ได้ฟังกัน
เมื่อก็รู้ว่าใครไม่มีสัจ	สารพัดเหน็บแนมแกมขยัน
แสนงอนก่อนว่าสารพัน	สัจที่ถือมือมันจึงพลาดพลัด
อันตัวเจ้าแลเสียสัจวิบัติคิด	พี่จึงติดตามทวนมาสนสัด
เจ้าเจนนางท้วงทีดีสันทัด	ป้องปิดปากหมุนละมุนตา
ขุนช้างได้นางมาสบสวน	เจ้าจึงหวนถูกสัจยี่สิบห้า
แสนคมกรมเต็มเจรจา	มาเช็ดหน้าลอยนวลให้กวนใจ
ไม่อดสูปลุกชูขึ้นชิงผิว	จะกลัวบ้างสักนิดหาไม่
ต้นปลุกลุกขึ้นมาทำไมใคร	มารองให้ชมขวัญก็วันแล้ว

(หน้า ๓๘๖)

ข้อความนี้เป็นตอนที่นางวันทองโต้กับขุนแผน โดยเล่นคำสัจ กับ สัด คำว่า สัด เป็นมาตราดวงมี ๒๕ ทะนาน ถึง มีความจุ ๒๐ ทะนาน นางวันทองว่า ที่แท้ถึงดอกหาใช่ สัดไม่ จึงมีความหมายว่า ขุนแผนไม่รักสัจ ไม่เที่ยงตรง เพราะยังขาดไป ๕ ทะนาน แต่ขุนแผนโต้ว่า เพราะวันทองแสนงอน สัดจึงหลุดจากมือ คือเสียสัจเหมือนกันซึ่งเป็น คำตอบโต้ที่คมคายเท่าทันกัน

๒. การใช้คำบรรยาย

คำกลอนในเสภา ขุนช้างขุนแผนหลายตอนใช้ถ้อยคำบรรยายให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ
ดังตอนขุนแผนโจนลงกลางชานร้านดอกไม้ของขุนช้าง ใช้คำที่ทำให้เกิดจินตภาพเห็นร้าน
ดอกไม้ในคืนวันเพ็ญที่พระจันทร์เต็มดวง ดังที่ว่า

โจนลงกลางชานร้านดอกไม้	ของขุนช้างปลูกไว้อยู่คายนั่น
รวนรสเกสรเมื่อก่อนคืน	ชื่นชื่นลมชายสบายใจ
กระถางแถวแก้วเกตุพิศุลแกม	ยี่สุ่นแซมมะสังัดคูดุสว
สมอรัศมีตัดทรงสมละไม	ตะขบข่อยตัดไว้จ้งหะกัน
ตะโกนาทึงกึ่งประกบขอด	แพงพวงทอดอินพรมนมสวรรค์
บั้งผลิดอกออกช่อขึ้นชูชัน	แสงพระจันทร์จับแจ่มกระจ่างตา
ยี่สุ่นกุหลาบมะลิซ้อน	ช่อนชู้ชุกกลิ่นถวิลหา
ถ้าดวงกวนใจให้โคลคลา	สาวหยุดหยุดช้ำแล้วเย็นชม

(หน้า ๓๖๒)

คำที่นำมาใช้ เช่น คำว่า *รวนรส* ให้ความรู้สึกว่ามีกลิ่นหอม คำว่า *ลมชาย* ให้ความรู้สึกว่า ลมพัดเบา ๆ กระทบผิวกาย บรรยากาศในตอนนี้เป็นเวลากลางคืน จึงเกิดความรู้สึกว่าได้ยินเสียงลมกระทบใบไม้แผ่วเบา ส่วนคำว่า *แสงพระจันทร์จับแจ่มกระจ่างตา* ให้ความรู้สึกว่าเป็นความงดงามของพันธุ์ไม้ที่ทาบทาบด้วยแสงจันทร์และคำว่า *ชื่นชื่น* บอกความรู้สึกที่เบิกบานใจ หรือความรู้สึกกระตือรือร้น กลอนตอนนี่จึงเป็นกลอนที่พรรณนาได้ไพเราะ และละเอียดลออ เพราะใช้คำที่ให้ความรู้สึกเป็นอย่างดียิ่ง ใช้คำบรรยายความเคลื่อนไหวเหมือนกับอาการของสิ่งนั้นจริง ๆ เช่น

ถัดถึงกระถางอ่างน้ำ	ปลาทองว่ายคล่ำเคล้าคลึงลม
พ่นน้ำคำลอยถอยจม	นำชมชักรู้คู่อยู่เคียงกัน
บั้งแหวกจอกออกช่องูเขาเคียง	วัดเหวี่ยงแว้งหางระเหิดหัน
บั้งกินโคลได้เกล้าปลัดวัน

(หน้า ๓๖๒)

จากข้อความนี้ จะเห็นปลาในอ่างน้ำที่กำลังเคลื่อนไหวในแนวดิ่ง เพราะใช้คำ
พ่นน้ำ แสดงว่าว่ายขึ้น คำ แสดงว่าว่ายลง ลอย แสดงว่าว่ายขึ้น และถอยจม แสดงว่าว่ายลง
และเห็นความเคลื่อนไหวรอบด้าน ดังคำกลอนที่ว่า วัดเหวี่ยงแวงหางระเหิดหัน แสดงว่าว่าย
ตัวคางขึ้นลง เพราะคำว่า วัด เป็นอาการตัวขึ้นหรือลง เหวี่ยง ชัดเบี่ยงไปจากตัว แวง คือ
เลี้ยว เอี้ยว หัน คือ หมุน

นอกจากนี้ยังเห็นอาการปฏิกิริยาของปลา ชักคู่ แหวกจอก กินไคล ไต่เคี้ยว ว่ายคล้ำ
ซึ่งมีชีวิตชีวามาก แสดงถึงศิลปะการเลือกใช้คำที่เหมาะสม

ใช้คำบรรยาย แสดงอาการของคนกำลังนอนหลับได้อย่างสมจริง ทำให้เห็นภาพ
อย่างชัดเจน ดังตอนขุนแผนสะกดคนในบ้านของขุนช้างให้หลับในตอนที่ว่า

ขับพรายร้ายเวทสะกดคน	นอนกรนหลับเพื่อละเมอฝัน
ลุ่มกลอนถอนถอดตลอดกัน	ชักสีหมอกฝันผยองมา
เกื่อนกล่นคนนั่งระวังบ้าน	ชมชานโงนหลับไม่เงยหน้า
ที่ทำการถือขวานขึ้นจังกา	ผ่าถูกดินปุบฟุบหลับกรน
ที่หุงข้าวเผาปลายังคาเตา	หลงเอาฝาละมีเข้าจี้กัน
งุบหัวลงนอนไม่ร้อนรน	ปากบ่นอุ้อ้าหลับตาเซอะ
หลงปลุกเพื่อนกันหันกัญชา	มือเซ็ดขี้ตาอยู่จำเปราะอะ
หม้อข้าวเดือดแฉะพะพะอะ	นั่งเงอะหงายแขนแอนหลับไป
ดูเป็นสมเพศเวทนา	ชักสีหมอกมาหาซ่าไม้
ล้วงเข้าสองชั้นเป็นหล่นไป	ผู้คนหลับไหลอยู่ชบเซา
ผ้าผ่อนล่อนลู่หลุดละเมอ	หลงเพื่อปีนป่ายขึ้นปลายเสา
ดืมเหล่าเข้าปากแล้วรากเมา	ถือถ้วยเหล้าล่อแล้วร้องพาดควาย

(หน้า ๓๓๐ - ๓๓๑)

จากคำกลอนข้างต้น จะเห็นว่าสามารถใช้คำที่แสดงอาการของคนที่กำลังหลับสนิท
เหมือนปรากฏอยู่ตรงหน้าจริง ๆ เป็นศิลปะการเลือกสรรคำที่สอดคล้องมาก

๓. การใช้คำเปรียบเทียบ

คำกลอนในเสภาขุนช้างขุนแผนหลายตอนที่แสดงการเปรียบเทียบได้อย่างคมคาย
เป็นข้อคิดที่ชวนให้ตีความได้อย่างมีแง่มุม ดังเช่น

วันทองมองแม่เหมือนแหวนเพชร
จะผูกเรือนก็ไม่รับกับเรือนงาม

ตากเมื่อดกระจายสิ้นเป็นสองสาม
แม่จึงห้ามหวงเจ้าเพราะเจ็บใจ
(หน้า ๓๖๖)

เต่าเตี้ยดอกอย่าต่อให้ตื่นสูง
หิ้งห้อยหรือจะแข่งแสงพระจันทร์

มิใช่ยุ่งจะมาย้อมให้เห็นชัน
อย่าปั่นน้ำให้หลงตะลึงเงา
(หน้า ๓๗๕)

จากที่กล่าวนี้ จะเห็นได้ชัดเจนว่า เสภา ขุนช้างขุนแผน มีคุณค่าทางวรรณศิลป์เป็น
อย่างยิ่ง

คุณค่าทางวัฒนธรรม

คุณค่าของเสภาขุนช้างขุนแผน ที่สำคัญที่สุดคือ คุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกที่
บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดไว้ ได้แก่

๑. ขนบธรรมเนียมประเพณี

ขนบธรรมเนียมประเพณีในเสภาขุนช้างขุนแผน มีทั้งที่เกี่ยวกับชีวิต ได้แก่ การเกิด
การโกนจุก การบวช การแต่งงาน การทำศพ ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล ได้แก่ วันสงกรานต์
การเทศน์มหาชาติ ในที่นี้จะนำมากล่าวพอสังเขป ดังนี้

การเกิด

ผู้ทำคลอดในสมัยก่อน คือ หมอตำแย ดังคำประพันธ์ที่ว่า

หมอตำแยแยงแย้เข้าคร่อมท้อง
ตัวสั้นหัวน้โหวามีใคร่ลง

แม่นางเทพทองเข้าข่มส่ง
หมอตำแยว่าตรงแล้วข่มมา

(หน้า ๖)

การโกนจุก

เมื่อเด็กชายอายุ ๑๓ ปี หญิง ๑๑ ปี ก็จะมีพิธีโกนจุก ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ทองประศรีใจไล่ฤกษ์ยาม
จะโกนจุกสุกดิบขึ้นสืบคำ

ได้สืบสามปีแล้วหลานแก้ว
.....

(หน้า ๕๓๓)

การบวชเรียน

เมื่อเด็กโกนจุกเรียบร้อยแล้ว พ่อแม่จะนำไปฝากกับพระเพื่อฝึกอบรมนิสัยและวิชาความรู้จึงให้บวชเณร ดังที่ว่า

พระสงฆ์องค์ใดวิชาดี

แม่จงพาลูกนี้ไปฝากท่าน

ให้เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์

อธิษฐานบวชลูกเป็นเณรไว้

(หน้า ๔๕)

การแต่งงาน

สมัยก่อน ชายหนุ่มหญิงสาวจะพบหน้ากันในงานเทศกาลต่าง ๆ เมื่อเกิดความพึงพอใจกัน ฝ่ายชายจะให้พ่อแม่ส่งเต้าแก่ม่าพุดจาสู้อกับพ่อแม่ฝ่ายหญิง เมื่อฝ่ายหญิงไม่ปฏิเสธก็จะตกลงเรื่องสินสอดทองหมั้น หมากฤกษ์แต่งงาน ฝ่ายชายต้องไปปลุกเรือนหอในบริเวณบ้านฝ่ายหญิง พอถึงวันแต่งงานเจ้าบ่าวจะยกขบวนขันหมากไปยังบ้านเจ้าสาวมีคนตรีปีพาทย์ครั้นเครง พอขบวนถึงบ้านเจ้าสาวจะมีคนมากันขันหมากไว้ยังไม่ขึ้นบ้านจนกว่าจะเสียเงินก่อนพอขันหมากขึ้นบนบ้านจะมีเด็กผู้หญิงถือขันหรือพานหมากออกแล้ว ก็มีการเลี้ยงอาหารผู้มาร่วมงาน ตอนเย็นมีพิธีชดน้ำ โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสวดที่เรือนหอ สวดพุทธมนต์จบแล้วมีการสวมมงคลคู่ให้แก่บ่าวสาว พระสงฆ์สวดชยันโตพร้อมกับชดน้ำมนต์ให้ หลังจากนั้นเจ้าบ่าวเจ้าสาวไปเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว ตอนกลางคืนเจ้าบ่าวจะต้องมาเฝ้าหอ มีคนตรีขับกล่อมเรียกว่า กล่อมหอ เมื่อครบ ๓ วัน จึงจะมีการส่งตัวเจ้าสาว พอได้ฤกษ์ส่งตัว พ่อแม่เจ้าสาวก็จะสั่งสอนลูกสาวเกี่ยวกับการครองเรือน การปรนนิบัติสามี และหน้าที่ของภรรยา ดังคำกลอนที่ว่า

ร้อยชั่งจงฟังคำมารดา

นี่คู่เคยของเจ้ามาแต่ก่อนแล้ว

ร้อยคนพันคนไม่คลใจ

จำเพาะเจาะได้เจ้าพลายแก้ว

แม่เลี้ยงไว้มิได้อันใดแพว

แต่เนาไม่เปรียะหนึ่งไม่ต้องตัว

กรั้นเดิบใหญ่จะไปเสียดจากอก

แม่วิตกอยู่ด้วยเจ้าจะเลี้ยงฝัว

ฉวยชุกคำทำผิดแม่คิดกลัว

อย่าทำชั่วซ้นเชิงให้ชายชัง

เนื้อเย็นจะเป็นซึ่งแม่เรือน

ทำให้เหมือนแม่สอนมาแต่หลัง

เข้านอกออกในให้ระวัง

ลูกนั่งนอนบอบแก่สามี

อย่าหึงหวงจ้วงจาบประจานเงิน

อย่าก่อเกินก่อนฝัวไม่พอที่

แม่เลี้ยงมาหวังจะให้ดี

จงเป็นศรีสวัสดิ์สุขทุกเวลา

(หน้า ๑๖๔)

การทำศพ

การทำศพในเรื่อง ขุนช้างขุนแผน มีพิธีกรรมหลายอย่างคล้ายกับปัจจุบัน เริ่มจากการอาบน้ำศพ มัดตราสัง และสวดพระอภิธรรม ก่อนถึงวันเผาศพจะมีการตั้งศพไว้ ๓ วัน ระหว่างนั้นมีมหรสพและจุดดอกไม้ไฟพะเนียง ประทัด พลุ เมื่อครบ ๓ วัน จึงเผา ในงานศพ มักจะมีญาติพี่น้องของผู้ตายบวชเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย ดังที่ว่า

อาบน้ำศพแล้วทาทขมื่น ฝ่ายชาวหุ้มสิ้นตราสังมัน
เข้าไม้ไว้ในเรือนใหญ่ คำสวดทุกวันหลายคืนมา
(หน้า ๔๓)

ครึ่งเสร็จก็ชักทั้งสองศพ เวียนประจบแล้วตั้งในเมรุใหญ่
ปักล่องคร่ำเคร่งโหม่งเหม่งไป คำจุดดอกไม้ไฟพะเนียง
ประทัดพลุดึงอยู่ฝั่งผาง จังหันกรวดวางครางส่งเสียง
โป่งปีบดับราวปิวป้าวเปรียง จอหนังตั้งเรียงเล่นครั้นไป
(หน้า ๔๔)

๒. ความเป็นอยู่

ลักษณะบ้านเรือน

การสร้างบ้านเรือนในสมัยก่อน ต้องดูฤกษ์ยาม และมีการทำขวัญเสา บ้านของขุนช้างเป็นสัญลักษณ์บ้านของเศรษฐี ซึ่งน่าจะเป็นเรือนสามหลัง ชานนอกเล่นถึงกัน หลังหนึ่งหันหน้าเข้าหาสองหลัง มีหอกกลางสำหรับนั่งเล่นและรับแขกด้วย และมีนอกชานต่อระเบียงเป็นที่วางกระถางไม้ตัด ไม้ดอก แสดงให้เห็นถึงศิลปะการจัดสวนในบ้าน โดยยกไม้ดอก ไม้ใบขึ้นระเบียง มีกระถางเลี้ยงปลาเงินปลาทอง บริเวณระเบียงตกแต่งประดับประดาด้วยแอก ไถ กระดิ่ง พรวน ฯลฯ

ลักษณะครอบครัว

ฐานะของภรรยาในสมัยก่อนต้องพึ่งพิงสามีเป็นหลักดังเช่นวันทอง อยู่กับขุนช้างในฐานะที่ได้ความคุ้มครองเป็นหลักแน่นอน เมื่อจะจากไป วันทองถึงสะอื้นว่า

จะจากเจ้าเหมือนกับว่าที่ขาดลอย
(หน้า ๓๕๔)

แสดงว่าสามีต้องเป็นหลักประกันแก่ภรรยา

การต้อนรับ

การรับแขกในสมัยก่อน ใช้เขียนหมากรับรอง หลังจากเชื้อเชิญให้นั่งแล้ว ก็จะถามสารทุกข์สุขดิบ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ศรีประจันครั้นเห็นขุนช้างมา

ก็ต้อนรับเรียกหาเข้ามาพลัน

แล้วปราศรัยไต่ถามฉันทเพื่อนบ้าน

เลือกพานหมากเชิญกินหมากนั้น

ธุระอะไรว่าไปอย่างเกรงกัน

แม่นั้นอยู่ดีดอกหรือนา

(หน้า ๑๒๔)

ความสามัคคี

ความสามัคคีจะเห็นได้จากการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในงานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานเทศน์มหาชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คนไทยสมัยนั้นมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังตอนปลูกเรือนหอของพลายแก้วกับนางพิม สามารถปลูกเสร็จภายใน ๑ วัน ทั้งนี้เพราะความสามัคคี ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ครานั้นจึงโหมพลายแก้ว

ครั้นถึงกำหนดแล้วจัดนัดหมาย

บอกแขกปลูกเรือนเอนผู้ชาย

มายังบ้านท่านชายศรีประจัน

ให้ชุดหลุมระดับซักปีกเส้าหมอ

เอาเครื่องเรือนมารอไว้ที่นั่น

ตีสิบเอ็ดโกสัรุ่งฤกษ์สำคัญ

ก็ทำขวัญเส้าเสร็จเจ็ดนาทีก

แล้วให้ลั่นฆ้องหุ่ยโห่กระหน่ำ

ยกเส้าใส่ซ้าประจำที่

สับซื้อพริ้งคิดสนิทดี

ตะปูดียกเส้าตั้งตั้งขึ้นไว้

ใส่เต้าจึงเข้าแปลานพลัน

เอาจันทันเข้าไปรับกับบอกไก่อ

พาดกลอนผ่อนมุงกันยุ่งไป

จั่วใส่เข้าฝาเซ็ดหน้าอึ่ง

บั้งเจาะตากถุ้งเถียงเสียงอะอะ

เกะกะกบใส่ไซเหล็กจิ้ง

บั้งผ่าฟันสนั่นอึ่งคะนึ่ง

วันหนึ่งแล้วเสร็จสำเร็จการ

ศรีประจันแกเรียกบ่าวข้า

ให้ยกสำรับมาทั้งคาวหวาน

เลี้ยงคู่สับสนคนทำงาน

อิมแล้วไปบ้านด้วยพันใจ

(หน้า ๑๖๐)

คุณค่าทางวัฒนธรรมที่ได้จากเรื่องเสภา ขุนช้างขุนแผน แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า วรรณคดีเรื่องนี้เป็นเสมือนสำรับใหญ่ในวิชาสังคมศาสตร์ คนไทยในสมัยก่อนมาสภาพความ

เป็นอยู่อย่างไร มีขนบธรรมเนียมประเพณีอะไรบ้าง ตั้งแต่เกิดจนตายมีให้เห็นทุกประการ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงกล่าวได้ว่าเสภา เรื่อง ขุนช้างขุนแผน มีคุณค่าอย่างแท้จริง

(ตัวอย่างนี้นำมาจาก “คุณค่าของเสภา ขุนช้างขุนแผน” ของ สายสมร ยูนิมิ ในหนังสือ สารสถาบันภาษาไทย ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มีนาคม ๒๕๓๕ หน้า ๕๗-๑๐๓)

แบบฝึกหัดที่ ๖
ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนแผนลู่แกโทษ

คำชี้แจง เลือกตอบข้อที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

๖. ข้อใดแสดงให้เห็นว่า ขุนแผนเป็นชายชาติทหารที่แท้จริง
- ก. สาราภารับผิดคิดให้การ ด้านทานข้อฟุ้งของขุนช้าง
 - ข. ได้ถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจา จะหลบถึหนีหน้าไปทำไม
 - ค. ถึงในจิตไม่คิดทรยศ จะนั่งกดความไว้ก็ไม่ดี
 - ง. เมื่อจะเอาโทษทัณฑ์ฉันใด ก็ตามใจด้วยเรานี้เป็นข้า
๗. ข้อใดเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ขุนแผนเข้ามาบดตัวต่อพระพิจิตร
- ก. รู้ว่าเจ้าคุณเอ็นดูสัตว์ จึงค้นดัดดัดตรงมาหา
 - ข. เราก็คือคนคดีมีวิชา พี่คิดว่าหาเป็นอะไรไม่
 - ค. วันทองท้องแก่น่าสงสาร กลัวจะเกิดเหตุการณ์ขึ้นกลางเดือน
 - ง. เมื่อจะเอาโทษทัณฑ์ฉันใด ก็ตามใจด้วยเรานี้เป็นข้า
๘. การที่นางวันทองกล่าวข้อความต่อไปนี้แสดงว่านางยึดค่านิยมใด
- “น้องมิได้อาลัยแก่ชีวิ เมื่อมิโปรดปรานก็ตายไป
น้องกลัวสิ่งเดียวแลพ่อเจ้า จะขึ้นเอาส่งให้ขุนช้างใหม่
ไม่ทนอายุตายเสียยังเต็มใจ ว่าพลางสะอื้นให้อยู่ไปมา”
- ก. เสียชีพดีกว่าเสียชื่อ
 - ข. รักนวลสงวนตัว
 - ค. ศัวเดียวเมียเดียว
 - ง. รักเดียวใจเดียว

๘. คำขีดเส้นใต้ อธิบายได้ตามข้อใด

จะกล่าวถึงขุนแผนแสนสนิท เรื่องฤทธิ์พริ้งเพริดเจ็ดชั้น

ก. คำช้อน

ข. คำคล้องจอง

ค. คำสร้อยราชทินนาม

ง. คำขยายนิสัยของตัวละคร

๑๐. ขุนแผนเป็นตัวแทนของวรรณคดีที่คนไทยกล่าวถึงในความเป็นชายชาตรี แต่คุณสมบัติเด่น น่ายกย่องในตอนขุนแผนลูกแก้ว น่าจะเป็นข้อใดมากที่สุด

ก. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

ข. ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

ค. ความรู้ในเวทมนต์คาถา

ง. ความจงรักภักดีต่อบ้านเมือง

๑๑. วรรณคดีเรื่องอิเหนา กับขุนช้างขุนแผน แตกต่างกันในประเด็นใดเด่นชัดที่สุด

1. อิเหนาใช้ภาษาชั้นสูง ขุนช้างขุนแผนใช้ภาษาชาวบ้าน

2. อิเหนาแสดงวัฒนธรรมชาว ขุนช้างขุนแผนแสดงวัฒนธรรมไทย

3. อิเหนาเต็มไปด้วยบทพรรณนาความงามของสิ่งต่าง ๆ ไม่ค่อยมีเนื้อความดำเนินเรื่อง ขุนช้างขุนแผนกลับกัน

4. อิเหนามีตัวละครเอกเป็นโอรสกษัตริย์ ขุนช้างขุนแผนมีตัวละครเป็นสามัญชน

๑๒. ข้อใดสะท้อนค่านิยมที่ดีและเด่นของคนในสมัยเดียวกับขุนแผน

1. เมื่อจะเอาโทษทัณฑ์ฉันใด ก็ตามใจด้วยเรานี้เป็นข้า

ได้ถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจา จะหลบลี้หนีหน้าไปทำไม

2. เรือล่องว่องไวไปจับปล้น ข้ามบ้านนี้เมื่อนั้นเนื่องเนื่องมา

แวะเข้าบ้านไหนได้เบียดเบียน ข้าวสารเสบียงก็หนักหนา

3. เราก็คือคนคิมิวิชา พี่คิดว่าหาเป็นกระไรไม่

แก้วตาอย่าหวั่นพรันใจ ถึงจะส่งลงไปในอยุธยา

4. มาอยู่ในป่าเปลี่ยวเที่ยวซังตาย จะหมายพึ่งใครได้ก็ไม่มี

แต่คิดมาคิดไปอกใจต้น สงสารลูกในครรภ์นั้นสิ้นที่

๑๓. ในระหว่างที่ขุนแผนพานางวันทองเดินป่านี้ ข้อความใดที่สนับสนุนว่า ถึงจะลำบาก แต่ก็มีความสุข

ก. มีลูกเหมือนหนึ่งมีมณีดวง	นี่มีมาให้เป็นห่วงเมื่อสิ้นคิด
ข. ขุดเผือกมันสู้กันมาตามจน	พักร้อนผ่อนปรนมาในป่า
ค. รักเหมือนลูกเต้าจะเอาบุญ	นอนอุ่นกินอิมไม่อาวรณ์
ง. ไร้ฟูกลูกเนื้อวันทองอ่อน	เหมือนนอนเตียงทองอันผ่อนไส

ใช้ข้อความต่อไปนี้ตอบคำถามข้อ ๘ - ๑๐

“เด็ดฝักห้กรากกระชากนูด
ขุนแผนปลี่ยนปอกเหง้าดูขาวงอน
หม่อมเอี้ยฉันไม่จะเคยกินราก
เชื้อพี่ล่องหน่อยอร่อยนั้ก
กินันบัวหัวเดียวจะให้ข้า
หม่อมไม่มีฉันนี้ก็จะจด
เก็บบัวช่วยวนชวนสบาย | ผลาะผลูดรากเลื้อยอะล่อนจ้อน
ว่าวอนลองกินเถิดน้องรัก
กลัวคันปากเสบลิ้นจะกินผัก
กลัวแต่จักคิดใจเมื่อได้รส
อนิจจาตัวหม่อมจะขอมอด
บัวไม่หมดดอกเจ้าเฝ้าเสียคาย
ต่างค้อยคลายเหน็ดเหนื่อยที่เมื่อยล้า” |
|--|---|

๑๔. คำประพันธ์ข้างต้นนี้เป็นการสนทนาโต้ตอบระหว่างชายหญิงตามข้อใด

- ก. ชาย ๒ ครั้ง หญิง ๓ ครั้ง
- ข. ชาย ๓ ครั้ง หญิง ๓ ครั้ง
- ค. ชาย ๓ ครั้ง หญิง ๔ ครั้ง
- ง. ชาย ๔ ครั้ง หญิง ๓ ครั้ง

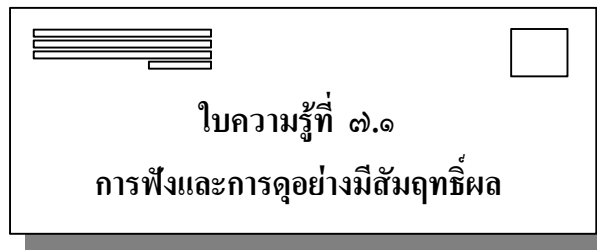
๑๕. คำประพันธ์ข้างต้นแสดงแนวคิดใดเด่นที่สุด

- ก. ความรัก
- ข. ความเสียสละ
- ค. ความประนีประนอม
- ง. ความเอื้ออาทร

แนวคำตอบแบบฝึกหัดที่ ๖
ขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนแผนลู่แกโทษ

- ข้อ ๑. ตอบ ข. ได้ถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจา จะหลบลิ้นหนีหน้าไปทำไม
- ข้อ ๒. ตอบ ค. วันทองท้องแก่น่าสงสาร กลัวจะเกิดเหตุการณ์ขึ้นกลางเดือน
- ข้อ ๓. ตอบ ก. เสียชีพดีกว่าเสียชื่อ
- ข้อ ๔. ตอบ ข. คำคล้องจอง
- ข้อ ๕. ตอบ ก. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
- ข้อ ๖. ตอบ ง. อิเหนามีตัวละครเอกเป็นโอรสกษัตริย์ ขุนช้างขุนแผนมีตัวละครเป็น
สามัญชน
- ข้อ ๗. ตอบ ก. เมื่อจะเอาโทษทัณฑ์ฉันใด ก็ตามใจด้วยเรานี้เป็นข้า
ได้ถือน้ำพระพิพัฒน์สัจจา จะหลบลิ้นหนีหน้าไปทำไม
- ข้อ ๘. ตอบ ง. ไร้ฟูถูกเนื้อวันทองอ่อน เหมือนนอนเตียงทองอันผ่องใส
- ข้อ ๙. ตอบ ง. ชาย ๔ ครั้ง หญิง ๓ ครั้ง
- ข้อ ๑๐. ตอบ ง. ความเอื้ออาทร

๑. ความหมายของการฟังและการดูอย่างมีสัมฤทธิ์ผล

การฟังและการดูอย่างมีสัมฤทธิ์ผล หมายถึง การฟังและการดูเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการสื่อสาร ทำให้ผู้ส่งและผู้รับสารเข้าใจประเด็นของการสื่อสารอย่างถ่องแท้ การฟัง คือ การรับรู้ความหมายจากเสียงที่ได้ยิน เป็นการรับสารทางหู ในขณะที่เดียวกัน การดู คือ การรับรู้ความหมายจากภาพที่ได้เห็น เป็นการรับสารทางตา การฟังและการดูจัดเป็นการรับสารที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องและส่งเสริมให้การรับสารมีผลสัมฤทธิ์มากขึ้น การฟังและการดูจัดเป็นการสื่อสารในลักษณะของการรับสารเบื้องต้น ในขณะที่การอ่านและการเขียนเป็นลักษณะของการส่งสารและการรับสาร บุคคลที่มีความพร้อมทางร่างกายย่อมสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. แนวทางการฟังและการดูอย่างมีสัมฤทธิ์ผล

๒.๑ แนวทางการฟัง และการดูสื่อรูปแบบต่าง ๆ

สื่อประเภทต่าง ๆ ที่เราได้ฟังและดูอาจจำแนกได้หลายประเภท เช่น สื่อประเภทการโฆษณา บทเพลง นิทาน บทละคร บทสัมภาษณ์ ข่าว บทบรรยาย ปาฐกถา และสุนทรพจน์ เป็นต้น หลักสำคัญที่ควรปฏิบัติเพื่อการรับสารประเภทต่าง ๆ ให้มีผลสัมฤทธิ์อย่างสูงได้ดังนี้

๑) สื่อประเภทโฆษณา

ความมุ่งหมายของการรับสารประเภทนี้ คือ การศึกษาถึงสารประโยชน์ของสิ่งที่โฆษณา ศึกษาการใช้ถ้อยคำ รวมทั้งใช้ความคิดของตนวิเคราะห์ถึงความน่าเชื่อถือของสารดังกล่าว ผู้รับสารที่ดีควรใช้เหตุผลประกอบการฟังและดูว่า สิ่งที่โฆษณานั้นมีคุณค่าจริงหรือไม่ โดยไม่ควรหลงเชื่อไปตามถ้อยคำหรือภาพที่แสดงให้เห็น ทั้งนี้เพราะการโฆษณานั้นมุ่งใช้การกล่าวเกินจริงเพื่อให้ผู้รับสารคล้อยตาม เพื่อชักจูงให้ใช้บริการ หรือซื้อสินค้าที่โฆษณานั้น ซึ่งเป็นลักษณะของการโฆษณาชวนเชื่อ เช่น

☀ การโฆษณาน้ำหอม มักจะดึงดูดความสนใจของผู้ฟังหรือผู้ดูให้ใช้บริการ โดยนำเสนอการณที่สอดคล้องสัมพันธ์กับน้ำหอมมานำเสนอ ซึ่งได้แก่ ประเด็นของความรัก ความใกล้ชิดระหว่างบุคคล โดยปิดบังหรือไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสรรพคุณ หรือกรรมวิธีการผลิตแต่อย่างใด

☀ การโฆษณานาฬิกาข้อมือ จะสร้างจุดดึงดูด โดยการกล่าวอ้างถึงบุคคล เพื่อให้ดูน่าเชื่อถือ ขณะเดียวกันก็พยายามบอกถึงคุณลักษณะพิเศษของสินค้า โดยสรรหา ถ้อยคำที่ไพเราะมาเปรียบเทียบกับโน้มน้าวใจผู้ซื้อ

☀ การโฆษณาในลักษณะของการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางเว็บไซต์ นับเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการโฆษณาที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก นักเรียนจะสามารถ เลือกชมและศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ได้จากเว็บไซต์ แต่จะต้องระมัดระวังในเรื่องของการโฆษณา ขวนเชื่อเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม การฟังและดูสารประเภทโฆษณาสินค้าและการประชาสัมพันธ์ ข่าวสารต่าง ๆ ก็จัดได้ว่ามีประโยชน์เช่นกัน เพราะทำให้ผู้ดู ผู้ฟังได้รับความรู้ เป็นผู้รอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องของการโฆษณาสินค้าต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงความก้าวหน้าทาง วิทยาการแขนงต่าง ๆ จากผลิตภัณฑ์นั้น ๆ แต่ข้อสำคัญต้องฟังอย่างมีสติ โดยไม่ตกเป็นเหยื่อ ของสินค้านั้น ๆ หรือตกเหยื่อบริโภคนิยมของตนเอง

การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ โดยเฉพาะจากอินเทอร์เน็ตจะต้องดูอย่าง รอบคอบ ไม่ต้องรีบเชื่อทีเดียว จะต้องวิเคราะห์และประเมินความน่าเชื่อถือก่อนว่า เป็น เว็บไซต์ที่เชื่อถือได้หรือไม่ เนื่องจากข้อมูลต่าง ๆ ที่บรรจุลงในเว็บไซต์นั้นมีมากทำให้ข้อมูล คลาดเคลื่อน และข้อมูลไม่ทันสมัย

๒) สื่อประเภทเพลง

การฟังเพลงและการดูรายการเพลงประเภทต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อความ เพลิดเพลิน บางคนอาจจะต้องการศึกษาถ้อยคำสำนวนภาษาในเพลง ตลอดจนท่วงทำนองและ แนวทางคิดของผู้ประพันธ์ ผู้รับสารประเภทนี้ควรเลือกดูและฟังเพลงที่ให้คุณค่าทางด้าน อารมณ์ คือ จรรโลงใจ เป็นสุขใจ ความงดงามของถ้อยคำที่ใช้ รวมทั้งทำนองเพลงและ เสียงดนตรีที่ประกอบในเพลงจะช่วยทำให้ผ่อนคลายอารมณ์ได้ดี

ผู้ฟังเพลงที่ฉลาดหลักแหลมจะฟังไปคิดไปว่าเพลงตรงไหนดี มีเหตุผลน่าจะ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนได้ ส่วนตรงไหนที่ไม่ค่อยจะเหมาะสมก็ไม่รับเอามาปฏิบัติ

ซึ่งถ้านักเรียนทำเช่นนี้ได้ ก็จะถือได้ว่าเป็นผู้ที่ฟังแล้วได้ประสิทธิผลจากการฟังอย่างแท้จริง นับเป็นผู้ฟังที่มีคุณภาพในการพัฒนาตน

๓) **สื่อประเภทเรื่องเล่าต่าง ๆ**

การรับสารประเภทเรื่องเล่าอาจได้แก่ การฟังนิทาน เรื่องสั้น หรือนวนิยายจากวิทยุ หรือการได้ฟังและดูจากโทรทัศน์ ความมุ่งหมายของการฟังและดูเรื่องเหล่านี้ คือ เพื่อให้ทราบสาระสำคัญของเรื่อง แนวคิด คติเตือนใจต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสศึกษาถึงกลวิธีการเล่าเรื่อง หรือการแสดงประกอบการเล่าเรื่อง การฟังและการดูที่ด้นนั้นผู้รับสารควรวิเคราะห์เรื่องที่ฟังว่าแสดงความคิดที่ถูกต้องหรือไม่ และนักเรียนสามารถนำแนวคิดสำคัญใดไปใช้เป็นอุทาหรณ์สำหรับการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างไรบ้าง

๔) **สื่อประเภทละคร**

การฟังและการดูละครทางโทรทัศน์หรือการแสดงบนเวที มีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน เป็นการใช้เวลาว่างชนิดหนึ่ง การศึกษาถึงสาระรายละเอียดต่าง ๆ ที่ละครได้สะท้อนภาพให้ได้ฟังและดูนับว่ามีประโยชน์อยู่บ้าง ผู้รับสารที่ดีควรศึกษาถึงรายละเอียดหลักว่าละครได้นำเสนอความคิดสำคัญประการใด และความคิดดังกล่าวมีความถูกต้องเหมาะสมสำหรับการนำมาเป็นแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเพียงใด นอกจากนั้นผู้รับสารควรได้ศึกษาถึงบทบาทของตัวละครที่แสดงว่า มีความสมจริงและแสดงให้เหมาะสมกับบทบาทของเรื่องเพียงใด รวมถึงการศึกษาจากและบรรยากาศของเรื่องเพื่อประเมินค่าสื่อประเภทละครที่ได้ฟังและดูว่า คຸ້ມคຳกັບการฟังและดูหรือไม่

๕) **สื่อประเภทบทสัมภาษณ์**

การฟังและการดูการสัมภาษณ์บุคคลทั้งที่เป็นการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีความมุ่งหมายเพื่อให้ทราบความรู้ในเรื่องที่สัมภาษณ์ตลอดจนได้สังเกตถึงวิธีการสัมภาษณ์ การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นของบุคคล ผู้รับสารควรตั้งใจฟังเพื่อจับประเด็นสำคัญของการสัมภาษณ์ให้ได้รายละเอียดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้รับสารไม่ควรมัวคิดทึ่งต่อผู้ให้สัมภาษณ์และผู้สัมภาษณ์ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ได้ถูกต้องตรงประเด็น

๖) **สื่อประเภทข่าวสาร**

ความมุ่งหมายสำคัญของการฟังและดูข่าวสารทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือทางเว็บไซต์ต่าง ๆ มุ่งให้ได้รับความรู้ ความบันเทิง เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาเป็นหลักในการปฏิบัติ หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเองและสังคม การรับสารที่ด้นนั้นผู้ฟังและผู้ดูควรรับรู้ถึงหัวข้อเรื่องหรือที่มาของข่าวเป็นสำคัญ รวมทั้งตั้งใจฟังถึงรายละเอียดของข่าวเพื่อ

เปรียบเทียบเนื้อหาสาระกับแหล่งข่าวต่าง ๆ เพื่อประเมินค่าความถูกต้องของข่าวสารก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อรายละเอียดของข่าวต่าง ๆ นั้น

๓) สื่อประเภทปาฐกถา

การฟังและดูปาฐกถาในที่ประชุมชนมีความมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาหาความรู้จากองค์ปาฐก (ผู้พูด) ตลอดจนศึกษาถึงลีลาการพูดและการยกตัวอย่างเชิงวิชาการ ผู้รับสารควรตั้งใจฟังและดูอย่างมีสมาธิ ไม่คิดสับสน มุ่งจับประเด็นสำคัญของการพูด และจดบันทึกสาระสำคัญเพื่อไม่ให้หลงลืมบางประเด็นที่ฟัง รวมทั้งบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับข้อดีและข้อบกพร่องในการแสดงปาฐกถาเพื่อเป็นประสบการณ์และเพื่อใช้เป็นข้อมูลแสดงความคิดเห็นหลังจากการฟังและดู

๔) สื่อประเภทสุนทรพจน์

การฟังและการดูการพูดสุนทรพจน์ คือ การรับสารที่เป็นคำพูดที่ดีในโอกาสต่าง ๆ สุนทรพจน์มีเนื้อหาสาระที่ดี สื่อความหมายที่ชัดเจน ใช้คำที่สื่อความได้ลึกซึ้งประทับใจผู้ฟัง การฟังและการดูการพูดสุนทรพจน์นั้น ผู้รับสารควรตั้งใจฟังด้วยความชื่นชมยินดี จับประเด็นสำคัญของเรื่องให้ได้ครบถ้วน และสังเกตการณ์พูดที่มีการเรียบเรียงถ้อยคำได้ไพเราะสละสลวย ในขณะที่เดียวกันผู้รับสารควรบันทึกสาระสำคัญของสารและข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อนำเอาไปใช้ประโยชน์

การฟังและการดูสื่อทั้ง ๔ ประเภท ดังกล่าวแล้วนั้น ผู้รับสารควรวิเคราะห์ถึงการส่งสารในรูปแบบต่าง ๆ ว่า มีสาระสำคัญประการใด สารต่าง ๆ นั้นมีความถูกต้องน่าเชื่อถือหรือไม่ มีเหตุมีผลอย่างไร มีข้อเท็จจริงข้อคิดเห็นอย่างไร เพื่อจะได้นำข้อมูลที่มีความถูกต้องน่าเชื่อถือหรือพัฒนาตนเอง ขณะที่ข้อมูลในส่วนที่ไม่ดีก็จะต้องเลือกตัดทิ้งไป ไม่นำมาปฏิบัติ

๒.๒ แนวทางการนำข้อมูลจากสารที่ฟังและดูมาใช้ตัดสินใจแก้ปัญหา

การนำข้อมูลของสารที่ฟังและดูจากสื่อประเภทต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

๑) ผู้รับสารควรวิเคราะห์ให้ไตร่ตรองถึงความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ฟังและดูว่าถูกต้องตามหลักความรู้ น่าเชื่อถือหรือไม่เพียงใด เพื่อเลือกสรรสาระสำคัญแต่ละประเด็นมาเป็นข้อมูลในการปฏิบัติ หรือเป็นข้อมูลประกอบการคิดตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ

๒) กำเนินถึงสภาพปัญหาที่ปรากฏว่าเป็นปัญหาประเภทใด เป็นปัญหาเฉพาะบุคคล ปัญหาเฉพาะกลุ่ม หรือปัญหาสาธารณะ

☀ ปัญหาเฉพาะบุคคล ได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีสาเหตุมาจากบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่น อาจเป็นปัญหาทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทั้งที่เป็นปัญหาปัจจุบันทันด่วน และปัญหาที่เรื้อรังมานาน

☀ ปัญหาเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มบุคคล ทั้งที่เป็นกลุ่มที่ผู้มีผลประโยชน์ร่วมกัน กลุ่มบุคคลที่อาศัยในละแวกเดียวกัน และกลุ่มบุคคลที่ประกอบธุรกิจร่วมกัน

☀ ปัญหาสาธารณะ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีผลกระทบต่อบุคคลทั่วไปหรือบุคคลส่วนใหญ่ในสังคม ได้แก่ ปัญหาสถานการณ์ทางธรรมชาติ ทั้งปัญหาน้ำท่วม ฝนแล้ง หรือปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการจราจรติดขัดในเมืองใหญ่ และปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคม เป็นต้น

๓) ผู้นำข้อมูลที่ได้ฟังและดูมาเป็นแนวทางตัดสินใจแก้ปัญหานั้น ควรคำนึงถึงหลักสำคัญในการคิดเพื่อแก้ปัญหา ดังนี้

(๑) ทำความเข้าใจลักษณะของปัญหาและวางขอบเขตของปัญหา

(๒) พิจารณาสาเหตุของปัญหา

(๓) วางเป้าหมายในการแก้ปัญหา

(๔) คิดหาวิธีทางต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาเท่าที่จะเป็นไปได้

(๕) เลือกวิธีทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ได้วางไว้

การใช้ความคิดบนพื้นฐานของการวิเคราะห์แยกแยะย่อมสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้เป็นแนวทางตัดสินใจแก้ปัญหได้อย่างมีเหตุผล โดยมีหลักสำคัญในการการแก้ปัญหาคือ ต้องทราบถึงสาเหตุสำคัญ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของปัญหา เพื่อหาทางแก้ไขโดยประมวลแนวทางแก้ปัญหามากมาย และคิดพิจารณาเลือกแนวทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา ซึ่งการแก้ปัญหาก็ต้องอดทนเพราะปัญหาบางปัญหาอาจต้องใช้เวลา

๒.๓ แนวทางในการแสดงความคิดเห็นจากสารและสื่อที่ได้ฟังและดู

แนวทางสำคัญของการแสดงความคิดเห็นจากการฟังและดูสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นความรู้ในการพัฒนาตนเอง มีแนวทางสำคัญดังนี้

๑) ผู้รับสารควรได้ใช้การวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ฟังและดูอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ทราบถึงองค์ประกอบสำคัญของเรื่องราวจากสารประเภทต่าง ๆ

๒) ใช้แนวคิดหรือทฤษฎีความรู้ต่าง ๆ มาประกอบการคิดวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแจ่มชัด

๓) ประเมินค่าของสารและสื่อที่ได้ฟังและดูว่า มีข้อดีหรือข้อเสียประการใด โดยแสดงเหตุผลประกอบการแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบการแสดงความคิดเห็นจากแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ

๔) เรียบเรียงรายละเอียดโดยใช้ภาษาที่สื่อความหมายได้ชัดเจนตรงตามความมุ่งหมายในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้รับสารได้สาระความรู้และรับทราบความคิดเห็นที่เสนอสารนั้นอย่างกระจ่างชัด

๓. มารยาทในการฟังและดูอย่างมีสัมฤทธิผล

ผู้ฟังที่ดีควรมีมารยาทในการฟังหรือการดูสาร ดังนี้

๑) การฟังสารประเภทต่าง ๆ ผู้ฟังควรฟังด้วยความสงบ การฟังในที่ประชุมชนควรไปถึงสถานที่ก่อนมีการบรรยายหรือมีการประชุม รู้จักสำรวจกิจวัตรโดยไม่ส่งเสียงดัง ไม่พูดคุย ไม่ขบเคี้ยวอาหาร และไม่ลุกเดินเข้าออกในที่ประชุม

๒) การฟังหรือดูรายการโทรทัศน์ทางวิทยุกระจายเสียง ควรเปิดเสียงให้พอเหมาะ ไม่รบกวนผู้อื่น และรู้จักเลือกฟังและชมรายการที่ไม่เป็นสื่อประเภทลามกอนาจาร

๓) การแสดงความคิดเห็นในการฟังหรือการดูในที่ประชุมชน ควรซักถามหรือแสดงความคิดเห็นในช่วงเวลาที่ผู้ดำเนินรายการเปิดโอกาสให้พูด การซักถามผู้พูดต้องใช้ถ้อยคำสุภาพ ชัดเจน ควบคุมอารมณ์ ไม่แสดงกิริยาอาการก้าวร้าว ประชดประชันด้วยความไม่พอใจ

๔) ไม่ควรโต้แย้งหรือแสดงความคิดเห็นคัดค้านการฟังสารประเภทคำกล่าวสุนทรพจน์ การยกย่อง สดุดีวีรกรรมของบุคคล หรือการกล่าวรายงานต่าง ๆ ที่เป็นการพูดอย่างมีแบบแผนตามขั้นตอนและได้เรียบเรียงข้อมูลมาอย่างถูกต้องชัดเจนแล้ว

๕) การเสนอความคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาประเภทต่าง ๆ ควรวิเคราะห์ข้อมูลให้ถูกต้องทั้งในประเด็นปัญหาและบุคคล รวมทั้งควรหาโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างรอบคอบ ไม่พูดเชิงตำหนิหรือดูหมิ่นบุคคลในลักษณะซ้ำเติม ควรแสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาและให้กำลังใจแก่บุคคลที่ประสบปัญหา

ใบงานที่ ๗.๑
การวิเคราะห์เรื่องที่ฟังอย่างมีวิจารณญาณ

กิจกรรม

เมื่อนักเรียนฟังเรื่อง “น้ำอาร์ซี” และเรื่อง “วิตามิน” แล้วให้วิเคราะห์สาระสำคัญของสารที่ฟังตามประเด็นต่อไปนี้

๑. จุดมุ่งหมายของเรื่องที่เป็นประเด็นหลักคืออะไร

.....

๒. สาระสำคัญที่ผู้เขียนต้องการแสดง สรุปได้ดังนี้

๒.๑

๒.๒

๒.๓

๓. การนำเสนอความคิดมีข้อดี ข้อเสีย หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

๔. การใช้ภาษามีข้อดี หรือไม่ดี อย่างไร

.....

.....

๕. สารดังกล่าวให้คุณค่าทางด้านใด แก่ใคร

.....

.....

๖. ข้อมูลเชื่อถือได้หรือไม่ มากน้อยแค่ไหน

.....

.....

๗. สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

ใบงานที่ ๗.๒
การวิเคราะห์และวิจารณ์ภาพที่ดูอย่างมีวิจารณญาณ

กิจกรรม

เมื่อนักเรียนดูภาพแล้ววิเคราะห์วิจารณ์ภาพ โดยสรุปรายละเอียดตามประเด็น ต่อไปนี้

๑. เหตุการณ์สำคัญในภาพ ได้แก่

.....

๒. การจัดกิจกรรมในภาพมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

.....

.....

๓. ท่านคิดว่าชาวต่างชาติมีความเห็นอย่างไรต่อขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

.....

.....

๔. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับภาพนี้

.....

.....

บทความ
น้ำอาร์ซี

น้ำอาร์ซี

ถ้าคุณเพลียบ่อย ๆ โดยหาสาเหตุไม่ได้ โดยเฉพาะช่วงตอนสาย ๆ ตอนบ่าย และไม่ใช่เพลียอย่างเดียว อารมณ์ก็หงุดหงิด เบื่อไปหมดทุกอย่าง สาเหตุนั้นเพราะน้ำตาลในเลือดของคุณตกอยู่ตลอดเวลา ขอแนะนำให้ดื่มน้ำ **R.C.**

R.C. ย่อมาจาก **Rejuvenating Concoction**

Rejuvenating แปลว่า กระปรี้กระเปร่า เป็นหนุ่มสาว

Concoction แปลว่า เครื่องดื่มที่ปรุงขึ้น หรือยา

น้ำอาร์ซี จึงเป็นน้ำที่ดื่มเพื่อความกระปรี้กระเปร่า ช่วยแก้อาการอ่อนเพลียด้วย น้ำอาร์ซีมีส่วนประกอบของกลูโคส (น้ำตาล) **DNA** และ **RNA** จากธรรมชาติ เหมาะกับทุก ๆ คน ควรดื่มเวลาตื่นนอนตอนเช้า และเวลาท้องว่าง สามารถดื่มได้ทั้งวัน ครั้งละหนึ่งถ้วยกาแฟ หรือก่อนแก้ว

วิธีทำน้ำอาร์ซี

- ๑ เริ่มจากนำข้าวเปลือกแข็ง ได้แก่ ข้าวสาลี ข้าวฟ่าง ข้าวบาร์เลย์ ลูกเดือย และลูกบัว อย่างละ ๑ กำมือ ต้มกับน้ำ ๒ ลิตร ต้มจนเดือด จากนั้น
- ๒ ใส่ข้าวแข็งปานกลาง คือ ข้าวซ้อมมือ ข้าวเหนียวซ้อมมือ และข้าวแดง (ข้าวมันญี่ปุ่น) อย่างละ ๒ กำมือ ตามลงไป ต้มจนเดือดเป็นครั้งที่สอง และ...
- ๓ ใส่ข้าวโอ๊ต ๑ กำมือ เป็นส่วนสุดท้าย ปิดไป ปล่อยให้ข้าวต่าง ๆ นอนกัน ตักเอาแต่น้ำใส ๆ ดื่มร้อน ๆ เวลาดื่มครั้งต่อไปเอาไปอุ่นได้

สำหรับกากข้าว เอาไปทำเป็นข้าวต้ม หรือจะหุงเป็นข้าวสวยก็อร่อยไม่น้อย โดยเฉพาะถ้าเติมผักทอง เผือกหรือมันเทศลงไปด้วย ก็จะอร่อยยิ่งขึ้น

การเก็บรักษา : เก็บไว้ในกระติกเก็บความร้อน

ระยะเวลาการเก็บ : ควรกินภายในหนึ่งวัน หากมีรสเปรี้ยวควรทิ้งไป

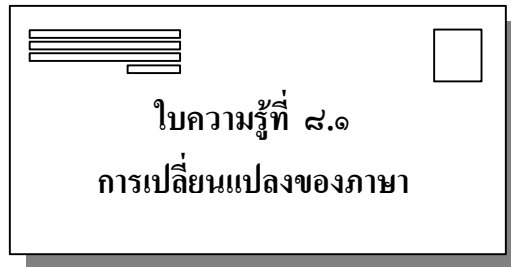
บทความ
วิตามิน

วิตามิน

ส่วนมากจะเข้าใจผิดคิดว่าวิตามิน คือ “ยาบำรุง” กินเข้าไปแล้วร่างกายจะสดชื่น แข็งแรง อายุยืน ฉะนั้นมาทำความเข้าใจกันก่อนว่าวิตามินคืออะไร

วิตามินที่เข้าสู่ร่างกายของเราส่วนใหญ่ได้มาจากอาหารที่กินเข้าไป กับส่วนหนึ่ง ร่างกายสังเคราะห์ขึ้นเอง แม้ปัจจุบันจะมีวิตามินออกมาจำหน่ายในรูปแบบเม็ดหรือแคปซูล และของเหลว แต่วิตามินเหล่านี้ก็ต้องสกัดมาจากอาหาร มีวิตามินบางอย่างสร้างจากการสังเคราะห์ทางเคมีได้ แต่วิตามินที่ดีที่สุดต้องสกัดจากอาหาร แต่ถึงแม้วิตามิน จะมาจากอาหาร เราก็ใช้วิตามินแทนอาหารไม่ได้ เพราะฉะนั้นจงอย่าเข้าใจว่าวิตามินคือ ยาวิเศษ คือยาบำรุง

วิตามินไม่ใช่ยา แต่เป็นสารสกัดจากสิ่งมีชีวิต (**Organic**) ที่จำเป็นสำหรับร่างกาย ช่วยทำให้การทำงานของระบบต่าง ๆ ของร่างกายทำงานได้โดยถูกต้อง และช่วยให้ชีวิต ดำรงอยู่ได้ ถ้าขาดวิตามินและแร่ธาตุ ร่างกายจะหยุดทำงาน

๑. การเปลี่ยนแปลงของภาษา

ธรรมชาติของภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งเสียง คำ ความหมาย แต่ภาษาที่เปลี่ยนแปลงช้าที่สุด คือ ภาษาถิ่น เพราะเป็นภาษาที่มีการแลกเปลี่ยนทางภาษาและวัฒนธรรมน้อยกว่าภาษากลาง ฉะนั้นนักภาษาศาสตร์จึงใช้ภาษาถิ่นเป็นเครื่องทดสอบหาความหมายของภาษาคั้งเดิม เช่น คำว่า เรือด ที่หมายถึง สัตว์ที่ดูดกินเลือดคนและสัตว์ ซึ่งเด็กสมัยใหม่ไม่รู้จักมักจะออกเสียงหรือเรียกว่า ตัวเลือด แต่เมื่อนำคำว่า เรือด ไปให้ชาวอีสานออกเสียง เขาจะออกเสียงว่า ตัวเหือด ซึ่งหมายถึง ตัวเรือคนนั่นเอง เพราะ ร กลายเสียงเป็น ฮ ในภาษาถิ่นอีสาน ส่วนคำว่า เลือด เขาก็คงออกเสียงว่าเลือดอยู่เช่นเดิม ส่วนเสียง ร ที่เกิดใหม่ก็คงออกเสียง ร เช่น โรค รถ อาจออกเสียงเป็น ลด เป็นต้น

๒. ภาษาถิ่น

๒.๑ ความหมายของภาษาถิ่น

ภาษาถิ่น (Dialect) คือ ภาษาที่พูดแตกต่างกันออกไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ แต่สามารถติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกันได้ แม้สำเนียงคำจะแตกต่างกันบ้าง แต่ถือว่าเป็นภาษาเดียวกัน แต่แตกต่างกันตามท้องถิ่นต่าง ๆ เท่านั้น

ภาษาถิ่น บางทีเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ภาษาพื้นเมือง ทั้งนี้เป็นเพราะไม่เป็นที่ยอมรับกันว่า เป็น **ภาษามาตรฐาน (Standard Language)** ของประเทศ

ภาษามาตรฐานหรือภาษากลาง หมายถึง ภาษาที่ใช้เป็นทางราชการ เป็นภาษาเมืองหลวง เป็นภาษาหนังสือและวรรณคดี และเป็นภาษาที่ถ่ายทอดเสียงพูดเป็นตัวอักษรได้ใกล้เคียงที่สุด และเป็นภาษาของคนส่วนใหญ่ของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ความจริงภาษากลางก็เป็นภาษาถิ่นหนึ่ง อย่างเช่น ภาษากลาง ความจริงของภาษามาตรฐาน ก็คือ ภาษาถิ่นบางกอกหรือภาษาถิ่นกรุงเทพฯ นั่นเอง แต่บังเอิญกรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวง ภาษากรุงเทพฯ จึงกลายเป็นภาษากลางหรือภาษามาตรฐาน

๒.๒ สาเหตุที่ทำให้เกิดภาษาถิ่น

สาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดภาษาถิ่น มีดังนี้

๑) *ภาวะทางภูมิศาสตร์* ความแตกต่างทางสภาพภูมิศาสตร์ ทำให้การออกเสียงแตกต่างกัน ความห่างไกลของการไปมาหาสู่ซึ่งกันและกันเป็นเวลานานหลายชั่วอายุคน ภาษาย่อมเปลี่ยนแปลงไป

๒) *กาลเวลา* ระยะเวลายาวนานจากสมัยหนึ่งสู่สมัยหนึ่ง ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ๆ ที่รับเข้ามา ภาษาก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไป

๓) *อิทธิพลของภาษาอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกัน* ทำให้เกิดการผสมทางเชื้อชาติ เช่น ภาษาอีสานย่อมมีภาษาเขมร ภาษาลาวเข้ามาปะปน ภาษาใต้ย่อมมีภาษามลายู ชาวเข้ามาปะปน เป็นต้น

๔) *การผสมทางวัฒนธรรม* ภาษามีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เช่น คำทักทาย ภาษาที่มีวัฒนธรรมสูงกว่าย่อมถ่ายทอดสู่วัฒนธรรมที่ต่ำกว่า ภาษาของชาติที่ชนะสงครามย่อมถ่ายทอดสู่ชาติที่แพ้สงคราม เป็นต้น แม้ในภาษาเดียวกันก็เกิดผสมผสานกัน เช่น ภาษาไทยกลางผสมผสานกับภาษาถิ่นอีสานเกิดเป็นภาษาถิ่นโคราช ภาษาไทยกลางกับภาษาถิ่นใต้กลายเป็นภาษาสุพรรณบุรี เป็นต้น

๒.๓ อิทธิพลของภาษาถิ่น

ความสำคัญของภาษาถิ่น มีดังนี้

๑) ภาษาถิ่นเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒) ภาษาถิ่นเป็นสัญลักษณ์ของความเข้าใจอันดีของเจ้าของภาษาท้องถิ่น แสดงว่า เป็นพวกเดียวกัน

๓) ภาษาถิ่นเป็นที่มาและเป็นส่วนหนึ่งของภาษาไทย และวรรณคดีไทย ฉะนั้น การศึกษาภาษาถิ่นทำให้เข้าใจภาษาและวรรณคดีลึกซึ้งยิ่งขึ้น

๔) การศึกษาภาษาถิ่นเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและทัศนคติที่ดีต่อกันระหว่างคนในชาติ

๒.๔ การแบ่งกลุ่มภาษาถิ่น

การแบ่งกลุ่มภาษาถิ่นไทย ถ้าแบ่งละเอียดจะมีภาษาถิ่นมากมายนับตั้งแต่ภาษาถิ่นไทยนอกประเทศไทยกับในประเทศไทย ภาษาถิ่นในประเทศก็แบ่งย่อยในแต่ละถิ่น เช่น ภาษาถิ่นอีสานก็มีอีสานเหนือ อีสานใต้ ภาษาโคราช ภาษาถิ่นใต้ก็มี ภาษาถิ่นใต้ตอนบน เช่น กระบี่ พังงา ภูเก็ต ระนอง ชุมพร สุราษฎร์ธานี มี ๖ จังหวัด (เขต ๑) ส่วนใหญ่เสียงสระยาว

กลายเป็นเสียงสระสั้นในแม่ก นอกนั้นตั้งแต่จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง ตรัง สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี นราธิวาส ๘ จังหวัด เป็นภาคใต้ตอนล่าง เป็นต้น แล้วยังมีภาษาที่มีลักษณะพิเศษ เช่น ภาษาดากใบ เป็นต้น แต่ในที่นี้จะแบ่งเพียง ๔ ภาค ตามสภาพภูมิศาสตร์ คือ

๑) ภาษาถิ่นกรุงเทพฯ (ภาษากลาง)

๒) ภาษาถิ่นอีสาน

๓) ภาษาถิ่นเหนือ

๔) ภาษาถิ่นใต้

๒.๕ หน่วยเสียงในภาษาถิ่น

๑) หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาถิ่น เมื่อเทียบกับภาษากลางจำนวน ๒๑ หน่วยเสียง มีเสียงตรงกัน ๑๗ หน่วยเสียง แตกต่างกันเพียง ๓ หน่วยเสียง ดังนี้

ภาษาถิ่นเหนือ ไม่มีหน่วยเสียง /ซ/ และ /ร/

ภาษาถิ่นอีสาน ไม่มีหน่วยเสียง /ซ/ และ /ร/

ภาษาถิ่นใต้ ไม่มีหน่วยเสียง /ง/ และ /ร/

ภาษากลาง ไม่มีหน่วยเสียง /ญ/ ย หรือ ญ นาสิก

๒) หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาถิ่น เสียงวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นจะแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น แม้แต่ภาษาภาคเดียวกันอาจแตกต่างกัน แต่สรุปแล้วเสียงวรรณยุกต์ภาคเหนือมี ๖ ระดับเสียง ภาคอีสาน ๖ ระดับเสียง ส่วนภาคใต้มี ๗ ระดับเสียง คือ นอกจากเสียงสามัญ เอก โท ตรี และจัตวาแล้ว ยังมีเสียงสามัญหาเสียงตรี เทียบเสียง /mE/ ในเสียงคนตรี และเสียงสามัญหาเสียงจัตวาเทียบเสียง /RE/ ในเสียงคนตรี ตัวอย่างการกลายเสียงวรรณยุกต์ เช่น

ม้า (ก.) ออกเสียงเป็น หม่า (ต.)

ข้าว (ก.) ออกเสียงเป็น ข่าว (ต.)

ช้าง ออกเสียงเป็น จ้าง (น.)

เป็นต้น

๒.๖ การกลายเสียงในภาษาถิ่น

๑) การกลายเสียงพยัญชนะ

(๑) การกลายเสียงพยัญชนะในภาษาไทยเหนือเทียบไทยกลาง

☀ คำไทยกลางเป็น /ช/ ไทยเหนือเป็น /จ/ เช่น

ช้าง - จ้าง
ฉะนั้น - ฉะนั้น

☀ คำไทยกลางเป็น /ร/ ไทยเหนือเป็น /ส/ หรือ /ห/ เช่น

รัก - ฮัก
เรา - เฮา

☀ คำไทยกลางเป็น /ข/ /จ/ คำไทยเหนือใช้ /ช/ (ส ศ ษ) เช่น

ชิน - จิน (เหนือ)
ไช - ฉาย

☀ คำไทยกลางเป็น /ค/ คำไทยเหนือใช้ /ก/ เช่น

คิด - กิด
คิ้ว - กิ้ว

☀ คำไทยกลางเป็น /ญ/ /ย/ คำไทยเหนือใช้ /ญ/ นาสิก เช่น

หญิง - ญิง (นาสิก)
ย่าง - ญ่าง (นาสิก)

☀ คำไทยกลาง เช่น /ท/ (ท ฑ ฒ ฐ) คำไทยเหนือใช้ /ต/ เช่น

ทาน - ตาน
ท่าน - ต่าน

☀ คำไทยกลางใช้ /พ/ คำไทยเหนือใช้ /ป/ เช่น

เพื่อน - เปิ่น
เพ็ญ - เพ็ง

☀ การกลายเสียงพยัญชนะควบกล้ำ มีหลายลักษณะ เช่น

- เสียง /กล/ ในไทยกลางเป็น /จ/ ในไทยเหนือ เช่น

จักลาก - จัจาก
โกรธ - โจร

- คำไทยกลางใช้ /คร/ /กร/ /กล/ ในไทยเหนือเป็น /ก/ /ค/ เช่น

- ครึ่ง - เกึ่ง
 ตะครุบ - กู้บ
 - คำไทยกลางเป็น /กว/ /คล/ /กล/ ไทยเหนือใช้แต่พยัญชนะต้น
 เกวียน - เกียน
 เขว - เข
 - คำไทยกลางเป็น /ตร/ ในไทยเหนือใช้ /ก/ /ต/ /ท/ เช่น
 เงินตรา - เงินท่า
 - คำไทยกลางใช้ /ปล/ /ปร/ /คร/ ในไทยเหนือใช้ /ผ/ / เช่น
 โปรด - โผด
 ไคร - ไผ

☀ การกลายเสียงพยัญชนะสะกด เช่น

ก	เป็น	บ	เช่น	เกือก	เป็น	เกิบ
บ	เป็น	ด	เช่น	เหน็บ	เป็น	เหน็ด
ง	เป็น	ก	เช่น	พรง	เป็น	โพรง
ญ	เป็น	ง	เช่น	เพ็ญ	เป็น	เพ็ง

(๒) การกลายเสียงพยัญชนะในภาษาไทยอีสานเทียบภาษากลาง

เสียงพยัญชนะอีสาน ๑๕ หน่วยเสียง เท่ากับภาษาไทยเหนือเสียง /ช/ ใช้ /ซ/ แทน เสียง /ร/ ใช้ /ส/ แทน เสียง /ญ/ /ย/ ออกเสียงเป็นนาสิก ซึ่งการกลายเสียงพยัญชนะอีสานเทียบไทยกลาง สรุปได้ดังนี้

☀ คำไทยกลางใช้ /ซ/ อีสานใช้ /ช/ เช่น

ซ้าง - ช้าง

☀ คำไทยกลางใช้ /ร/ อีสานใช้ /ส/ /ล/ เช่น

เรา - เฮา
 รถ - ลด
 เรือค - เสือค

☀ คำไทยกลางใช้ /ซ/ /จ/ อีสานใช้ /จ/ /ส/ เช่น

ฉาก - สาก
 ฉีก - จิก

☀ คำไทยกลางใช้ /ญ/ /ย/ อีสานใช้ /ญ/ นาสิก เช่น

หญิง - ญิง (นาสิก)

ใหญ่ - ใญ์ (นาสิก)

☀ คำควบกล้ำในภาษาไทยกลาง คำไทยอีสานจะไม่ใช้ตัวควบกล้ำจะเหลือแต่พยัญชนะต้น เช่น

กล้วย - ก้วย

ปลา - ป่า

แขวน - แขน

เป็นต้น

☀ คำควบกล้ำที่ควบ ว ในภาษาไทยกลาง คำอีสานจะออกเสียงพยัญชนะต้นแล้วจะกลายเสียงสระ /อา/ เป็น /อ้าว/ เช่น

ขวา - ข้ว

ขวาน - ขวน

คว่ำ - ข่วม

เป็นต้น

☀ การกลายเสียงพยัญชนะอื่น ๆ เช่น

กร เป็น ข เช่น กราบ เป็น ขาบ

ปร เป็น ผ เช่น เปรต เป็น ผัด

ล เป็น ม เช่น ลืม เป็น มั่น

ลื่น เป็น มั่น

☀ การกลายเสียงพยัญชนะสะกด เช่น

ก เป็น ง เช่น กระบอก เป็น กระบอง

ด เป็น น เช่น กุด เป็น กุ้น (หาง)

☀ การสับเสียงพยัญชนะ เช่น

ตะกร้า - กะต้ำ

ตะกร้อ - กะต้อ

ตะกรุด - กะตุด

เป็นต้น

(๓) การกลายเสียงพยัญชนะในภาษาถิ่นใต้เทียบภาษาไทยกลาง

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาถิ่นใต้มีเหมือนกับภาษาไทยกลาง ๑๗ หน่วยเสียง แตกต่างกันเพียง ๓ หน่วยเสียง คือ ภาษาถิ่นใต้ไม่มีเสียง /ง/ จะออกเสียงเป็น /ส/ และเสียง /ร/ ออกเสียงเป็น /ล/ และมี /ญ/ นาสิก ซึ่งการกลายเสียงพยัญชนะในภาษาถิ่นใต้สรุปได้ดังนี้

☀ คำไทยกลางใช้ /ง/ คำไทยใต้ใช้ /ส/ เช่น

งาน	-	ฮาน
จับ	-	ฮับ (ไมยราบ)
เจียบ	-	เหียบ

เป็นต้น

☀ คำไทยกลางใช้ /ร/ คำไทยใต้ใช้ /ล/ เช่น บางท้องถิ่นออกเสียง ร

ชัดเจน)

รัก - หลัก

☀ การกลายเสียงพยัญชนะอื่น ๆ เช่น

/ร/	เป็น	/ย/	เช่น	เรียก	เป็น	เยียก
/ท/	เป็น	/ต/	เช่น	ท่าน	เป็น	เติ้น
/ท/	เป็น	/ป/	เช่น	เตรียม	เป็น	เปริยม
/ข/	เป็น	/ห/	เช่น	ขึ้น	เป็น	หีน
				ข่ม	เป็น	ห่ม
/น/	เป็น	/ฮ/	เช่น	นิด	เป็น	หิด
				หนีบ	เป็น	หีบ
/อ/	เป็น	/ท/	เช่น	เอ็นดู	เป็น	เห็นดู
				อ้า	เป็น	ฮ้า
/ส/	เป็น	/จ/	เช่น	สอย	เป็น	จอย

เป็นต้น

☀ การกลายเสียงพยัญชนะสะกด เช่น

/ด/	เป็น	/บ/	เช่น	แฝด	เป็น	แฝบ
/บ/	เป็น	/ด/	เช่น	คับ	เป็น	กั๊ด

				เหน็บ	เป็น	เหน็ด
/ง/	เป็น	/ม/	เช่น	พอง	เป็น	พอม
				ยวง	เป็น	ยุม
/ง/	เป็น	/ก/	เช่น	พรั่ง	เป็น	โพก
/ม/	เป็น	/น/	เช่น	เอื่อม	เป็น	เอือน

☀ การตัดเสียงพยัญชนะหน้า เช่น

ตลาด	เป็น	หลาด
แถลง	เป็น	หลลง
จมูก	เป็น	หมูก
ตะวัน	เป็น	หวัน

☀ การตัดเสียงพยัญชนะหน้าแล้วแบ่งส่วนของคำคิด โดยเฉพาะเสียง “อัม” ในภาษาไทยโบราณ ทำให้เกิดเสียงควบกล้ำหรือเสียงกลมกลืนที่พยัญชนะหลังอาจมีเสียง ห นำบ้าง หรือไม่มี ห นำบ้าง เช่น

กำไร	→	ก้ามไร	→	ไหรี่	→	ไหมรี้
ลำโรง	→	ลำมโรง	→	โหมรง		
คำรง	→	คำมรง	→	หุมรง		
สำหรับ	→	สำมรับ	→	มรับ	หมรับ	
ลำลัก	→	ลำมลัก	→	มลัก	หมลัก	เป็นต้น

☀ คำควบกล้ำ ภาษาไทยใต้จะออกเสียงตรงกับภาษาไทยกลางแต่ ภาษาไทยใต้จะมีหน่วยเสียงควบกล้ำเพิ่มขึ้น คือ เสียง /มร/ /มล/ ควบกล้ำ เช่น

ลีมตา	-	เพฺลิมตา
เมือก	-	เมฺลือก
ลีน	-	มฺลีน
มะลิ	-	เมฺลึ

เสียง /มร/ ควบกล้ำ เช่น

โหมระ	-	(ไม่สวย)
หุมร่อ	-	(เซ่อ)
หุมร่า	-	(บ่อเลี้ยงปลา) เป็นต้น

๒) การกลายเสียงสระ

(๑) การกลายเสียงในภาษาเหนือเทียบไทยกลาง

หน่วยเสียงสระภาษาไทยเหนือมีสระเอี้ยว ๑๘ หน่วยเสียง สระประสม ๖ หน่วยเสียงเท่ากัน และมีการใช้สระตรงกันเป็นส่วนใหญ่ แต่การกลายเสียงสระภาษาไทยเหนือเมื่อเทียบกับภาษาไทยกลาง สรุปได้ดังนี้

☀ คำไทยกลางเป็น /อิ/ คำไทยเหนือเป็น /อี/ เช่น

คิด - คืด

☀ คำไทยกลางเป็น /อี/ /อือ/ คำไทยเหนือเป็น /เออ/ เช่น

ถึง - เถิง

ศึก - เสิก

☀ คำไทยกลางเป็น /อ/ คำไทยเหนือเป็น /อา/ เช่น

มะละกอ - หมากก้วยเต็ด

มะพร้าว - หม่าผาง

☀ คำไทยกลางเป็น /อุ/ /อู/ คำไทยเหนือเป็น /โอะ/ /โอ/ เช่น

ทุ้ง - ท่ง

อู้ง (มือ) - โอั้ง

☀ คำไทยกลางเป็น /อิ/ คำไทยเหนือเป็น /อะ/ เช่น

พริบ - พับ

☀ คำไทยกลางเป็น /เอะ/ คำไทยเหนือเป็น /อะ/ เช่น

เห็น - หั้น

☀ คำไทยกลางเป็น /เอ/ คำไทยเหนือเป็น /แอ/ เช่น

เอว - แอว

เหลว - แหลว

☀ คำไทยกลางเป็น /เอือ/ คำไทยเหนือเป็น /เอีย/ เช่น

☀

เกลือ - เกีย

เสื่อ - เสีย

☀ คำไทยกลางเป็น /เอือ/ คำไทยเหนือเป็น /เออ/ เช่น

เกือก - เกิบ

เพื่อน - เป็้น เป็นตัน

(๒) การกลายเสียงสระคำไทยอีสานเทียบคำไทยกลาง

สระในภาษาอีสานมีเท่ากันกับภาษาไทยกลาง แต่การออกเสียงสระมีทั้งที่เหมือนกันกับภาษาไทยกลางแลแตกต่างกันออกไป การออกเสียงแม้เป็นแนวเดียวกัน แต่บางท้องถิ่นก็แตกต่างกันออกไป แต่พอสรุปการกลายเสียงสระได้ ดังนี้

☀ คำไทยกลางใช้ /อี/ คำไทยอีสานใช้ /เออ/ เช่น
 ผึ่ง - เผิ่ง

☀ คำไทยกลางใช้ /เอือ/ คำไทยอีสานใช้ /เอีย/ เช่น
 มะเขือ - หมากเขีย หรือ มะเขีย
 เนื้อ - เนี้ย

☀ คำไทยกลางใช้ /อัว/ คำไทยอีสานใช้ /โอ/ เช่น
 ตัว - โต
 งัว - โง

☀ คำไทยกลางใช้ /เอีย/ คำไทยอีสานใช้ /แเอ/ เช่น
 เขี้ยว - แขว่

☀ คำไทยกลางใช้ /อะ/ คำไทยอีสานใช้ /อะะ/ เช่น
 ตะวัน - ตะเว็น

☀ คำไทยกลางใช้ /อุ/ คำไทยอีสานใช้ /โอะะ/ /โอ/ เช่น
 ทุง - ท่ง
 อุง - โถง

☀ คำไทยกลางใช้ /อา/ คำไทยอีสานใช้ /อัว/ เช่น
 ขวา - ขัว
 ความ - คัวม เป็นต้น

(๓) การกลายเสียงสระในภาษาไทยถิ่นใต้เทียบภาษากลาง

เสียงสระในภาษาถิ่นใต้มี ๑๘ หน่วยเสียงตรงกัน และสระประสม ๖ หน่วยเสียง การออกเสียงส่วนใหญ่จะเหมือน ๆ กัน แต่ใน ๖ จังหวัด คือ ชุมพร สุราษฎร์ธานี กระบี่ พังงา ระนอง ภูเก็ต จะออกเสียงคำที่สะกดด้วยแม่กกเพียงกึ่งเสียง เช่น

แตก - แต๊ะ

แยก - แยะ

นก - เหนาะ

เต็ก - เต็น

ฉีก - ฉิ เป็นต้น

ตัวอย่างการกลายเสียงสระในภาษาถิ่นใต้เทียบภาษาไทยกลาง เช่น

☀ คำไทยกลางใช้ /อิ/ /อี/ ภาษาถิ่นใต้ใช้ /เอะ/ /เอ/ เช่น

สี่ - เส

จี - เจ

ซีก - เซก

☀ คำไทยกลางใช้ /อี/ /อือ/ ภาษาถิ่นใต้ใช้ /เออะ/ /เออ/ เช่น

ชื้อ - เซอ

เรื่อน - เริน

☀ คำไทยกลางใช้ /อุ/ /อู/ ภาษาถิ่นใต้ใช้ /โอะ/ /โอ/ เช่น

หมู่ - โหม

ทู่ - โท

☀ คำไทยกลางใช้ /เอะ/ /เอ/ ภาษาถิ่นใต้ใช้ /เอะ/ /แอ/ เช่น

เต็ก - แต้ก

เจ็ค - แจ็ค

☀ คำไทยกลางใช้ /โอะ/ /โอ/ ภาษาถิ่นใต้ใช้ /เออะ/ /ออ/ เช่น

นก - น็อก

หลง - หล่อง

☀ การกลายเสียงสระในลักษณะอื่น ๆ เช่น

อา - อะ เช่น พุดคิตอ่า - แผลงอ้ง

โอะ - โอ เช่น พะอง - โอง

โอะ - ออ เช่น โกก - คอก

อี - อิ เช่น คลึง - คลึง

อุ - เออะ เช่น กระจุก - ทก

เอีย - เอื้อ เช่น เปลียน - เปลียน

เป็นต้น

๒.๖ การกลายความหมายในภาษาถิ่น

การกลายความหมายในภาษาถิ่น เช่น

- แกลง = แสดง บอก แจ้ง ภาษาใต้ = พูด
 น้ำตาล = ชาตฺรศหวนจากอ้อย ตาล ภาษาใต้ = น้ำตาลสดเท่านั้น
 พริก = พริกไทย พริศต่าง ๆ ภาษาใต้หมายถึง พริกไทย ส่วนพริก
 อื่น ๆ เรียก คีปลี
 ไหว้กัน = การไหว้ทั่ว ๆ ไป ภาษาใต้ หมายถึง แต่งงาน
 บัวลอย = ขนม ไทยเหนือ หมายถึง ผักตบชวา
 หมากร่อง = เสียงดัง ไทยเหนือและไทยใหญ่ หมายถึง ปีน
 ก้องเอิ้น = พูดเสียงดัง หมายถึง ไมโครโฟน
 แพร = ผ้าชนิดหนึ่ง แต่ภาษาอีสาน หมายถึง ผ้าชนิดต่าง ๆ
 แพรมน = ภาษาอีสาน หมายถึง ผ้าเช็ดหน้า ภาษาใต้เรียกผ้าเช็ดหน้าว่า
 ฟ้านุ้ย (ฟ้าน้อย)
 ส้วม = ภาษาถิ่นอีสาน หมายถึง ห้องนอน
 รักษา = ดูแล เอาใจใส่ แต่ภาษาใต้ หมายถึง เลี้ยง เฆรรักษาหมู
 หมายถึง เลี้ยงหมู

๒.๘ การสร้างคำในภาษาถิ่น

การสร้างคำในภาษาถิ่น สามารถทำได้ดังนี้

๑) การเรียงคำ

การเรียงคำในภาษาถิ่นจะแตกต่างจากภาษากลาง เช่น การเรียงคำใน
 ภาษาถิ่นเหนือจะแตกต่างจากภาษากลางแบบกลับคำ เช่น

น้ำแม่ (น.) เป็น แม่ น้ำ

น้ำบ่อ (น.) เป็น บ่อ น้ำ

คำส้ม (น.) เป็น ส้ม คำ

ภาษาอีสาน ก็ทำนองเดียวกับภาษาเหนือ เช่น

เฮ็ดชอย (ทำช่วย) = ช่วยทำ

น้ำต่า = บ่อน้ำ

คำส้ม = ส้ม คำ

ภาษาใต้ เช่น

พ่อหลวง = หลวงพ่อ

พ่อท่าน	=	สมภาร
พี่หลวง	=	หลวงพี่

๒) การสร้างคำแบบคำประสม

การสร้างคำแบบคำประสมในภาษาถิ่น เช่น

☀ คำประสมในภาษาถิ่นเหนือ

พ่อเลี้ยง	=	เรียกคนที่มิฐานะร้าย
พอน้ำ	=	บิดาเลี้ยง
ลูกแก้ว	=	เณร
ดินจี่	=	อิฐ
พ่ออุ้ย	=	คุณตา
มะเขือส้ม	=	มะเขือเทศ
มะขวิด	=	สับปะรด
แม้งแสนตื่น	=	กิ้งกือ เป็นต้น

☀ คำประสมในภาษาถิ่นอีสาน

เข้าปุ่น	=	ขนมเงิน
จี้เยี่ยม	=	จิ้งจก
กะปอม	=	กิ้งก่า
กั๊บกั๊ก	=	ตุ๊กแก
จี้โก้	=	จิ้งเหลน
จี้คั่นคาก	=	คางคก
จี้ตัว	=	โกหก เป็นต้น

☀ คำประสมในภาษาถิ่นใต้

เหล็กขูด	=	กระต่ายขูดมะพร้าว
เหล็กโคน	=	ตะปู
เหล็กไซ	=	ส่วาน
ฝ้าร้าย	=	ฝ้ายรี้ว
สายคอ	=	สร้อยคอ
สายเอว	=	เข็มขัด เป็นต้น

๓. อิทธิพลของภาษาถิ่น

อิทธิพลของภาษาถิ่นที่มีต่อภาษาไทยสรุปได้ ดังนี้

๓.๑ มีอิทธิพลในการออกเสียงภาษากลาง ทำนองสำเนียงส่อภาษา เช่น ภาษาเหนือจะมีสำเนียงไพเราะ ภาอีสานจะมีสำเนียงปรับเข้าภาษาเหนือและภาษาใต้ได้ง่าย ส่วนภาษาถิ่นใต้มีสำเนียงรวดเร็ว ห้วนห้าว แต่เมื่อทราบปัญหา ก็สามารถแก้ปัญหาในการสอนอ่านออกเสียงให้ถูกต้องได้

๓.๒ การศึกษาภาษาถิ่นให้เข้าใจจะช่วยทำให้เข้าใจความหมายของภาษาใต้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะคำซ้อน เช่น

คอเหนียง	เหนียง	=	คอ	ภาษาเหนือ
หย่าร้าง	ร้าง	=	หย่า	ภาษาเหนือ
บาดแผล	บาด	=	แผล	ภาษาอีสาน
มากหลาย	หลาย	=	มาก	ภาษาอีสาน
เข็ดหลาบ	หลาบ	=	เข็ด	ภาษาใต้
เชื่อเชิญ	เชื่อ	=	เชิญ	ภาษาใต้

๓.๓ การศึกษาภาษาถิ่นทำให้เข้าใจภาษาในวรรณคดีมากยิ่งขึ้น เพราะภาษาถิ่นมีในวรรณคดีมากมาย เช่น

องค์เอวกลมกรรแดง อรอรแดง **ท่าย**เลิศนี้ (มหาชาติคำหลวง) คำว่า **ท่าย** (อีสาน = สะโพก

ตามองเสื่อ **ปรับ** เห็นเสื่อกลับเป็นแมว (ลิลิตพระลอ) **ปรับ** (เหนือ) = กระจับ

นวดอย่าได้แรง **อ้อ** อ่อนรู้ถนอม (ลิลิตพระลอ) **ได้** (ใต้) = ถึงใจ

ปู่เอาไม้ไผ่ไขว่ **ลูกม** (ลิลิตพระลอ) **ลูกม** (ใต้) = กังหัน

นำเขียนรากลปากมีแต่ **จี่**ฟัน (พระอภัยมณี) **รากล** (ใต้) = อาเจียน
จี่ฟัน (ใต้) = หินปูน เป็นต้น

๓.๔ ภาษาถิ่นทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น รักและผูกพันกับบ้านเกิด แต่ถ้าหากเกินไปอาจเป็นภาคนิยม ท้องถิ่นนิยม ฉะนั้นควรถือว่าถึงจะอยู่ถิ่นไหนก็คือคนไทยด้วยกัน

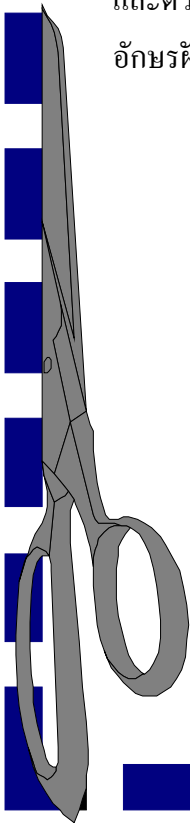
เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับประชนคมท้องถิ่นต่าง ๆ ของไทย

ประชนคมภาคเหนือ

ชาวไทยในภาคเหนือได้รวมตัวกันเป็นประชนคมที่มีความมั่นคงเป็นรัฐอิสระและเจริญคู่เคียงมากับอาณาจักรสุโขทัย และอาณาจักรอยุธยา เรียกกันโดยทั่วไปว่าเป็นอาณาจักรลานนา มีศูนย์กลางการเมืองการปกครองอยู่ที่เชียงใหม่ มีการพัฒนาวัฒนธรรมประจำถิ่นของตนเองเรื่อยมา รวมทั้งภาษาและตัวอักษร ซึ่งมีทั้งตัวอักษรขวนและตัวอักษรขาม ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นอักษรฝักขาม ดังปรากฏในศิลาจารึกที่จังหวัดลำพูน

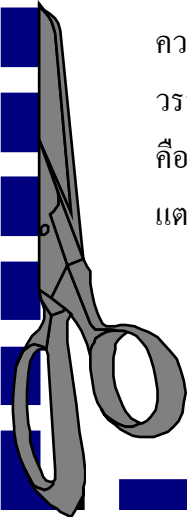
ประชนคมภาคอีสาน

ประชนคมอีสานมีความใกล้ชิดกับอาณาจักรล้านช้าง (ลาว) และมีวัฒนธรรมที่เรียกว่า วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งดินแดนลุ่มแม่น้ำโขงเดิมเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสุโขทัยที่รวมตัวกันเป็นรัฐอิสระ เมื่อ พ.ศ. ๑๘๕๖ สมัยเจ้าฟ้าจ๋ม มีลักษณะร่วมกันอยู่มากทางด้านวรรณกรรมตัวอักษรและภาษาที่ใช้สื่อสารกัน ซึ่งภาษาอีสานและภาษากลางมีความคล้ายคลึงกันมาก ต่างกันที่สำเนียงพูดที่ผิดเพี้ยนกันไปเท่านั้น

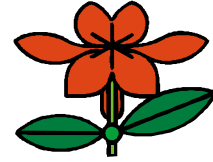

ประชาคมภาคใต้

นักประวัติศาสตร์ยอมรับว่าดินแดนภาคใต้เป็นประชาคมของชนชาติไทยในสมัยสุโขทัย และปรากฏหลักฐานว่าเป็นดินแดนที่เจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนา และเป็นประตูหนึ่งที่ติดต่อกับอินเดีย หัวเมืองภาคใต้มีความใกล้ชิดทางการเมืองการปกครองกับราชธานี (ภาคกลาง) ดังนั้นวรรณกรรมและตัวอักษรจะคล้ายคลึงและเป็นแบบฉบับเดียวกับภาคกลางคือ มีอักษรใช้ ๒ แบบ คือ อักษรขอมและอักษรไทย การใช้คำไม่แตกต่างกันมาก แต่จะแตกต่างกันที่การกลายเสียงและเพี้ยนเสียง

ใบงานที่ ๘.๑
ภาษาถิ่นจากวรรณคดี

จุดประสงค์

๕. เพื่อฝึกการทำงานร่วมกัน
๑๐. เพื่อฝึกความรับผิดชอบ
๑๑. เพื่อฝึกการศึกษาค้นคว้ารวบรวม

กิจกรรม

๑. แบ่งนักเรียนออกเป็น ๕ กลุ่ม คือ กลุ่มวรรณคดีเรื่อง ลิลิตพระลอ มหาชาติคำหลวง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก ขุนช้างขุนแผน และพระอภัยมณี
๒. แต่ละกลุ่มค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาถิ่น เลือกคำภาษาถิ่น หาความหมาย บอกที่มาว่ามาจากภาษาถิ่นใด แล้วรวบรวมเรียงลำดับคำตามตัวอักษรตามพจนานุกรม
๓. นำเสนอเป็นรายงาน เป็นลายลักษณ์อักษร และรายงานหน้าชั้น

แนวการประเมินผล

๑. การสังเกต
๒. การให้คะแนน

แบบฝึกหัดที่ ๘
การเปลี่ยนแปลงของภาษา

๑. สรุปลักษณะภาษามีการเปลี่ยนแปลง
๒. ให้นักเรียนแก้ไขประโยคที่เลือกรูปประโยคภาษาอังกฤษ ให้ถูกต้องตามรูปแบบประโยคภาษาไทย
 - ๑) เขาสนใจในวิชาภาษาไทยมาก
 - ๒) มันเป็นหน้าที่ของครูที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน
 - ๓) เขาจับรถไฟไปเที่ยวงานสงกรานต์ที่เชียงใหม่
 - ๔) ความสัมพันธ์ฉันญาติพี่น้องถูกแทนที่ด้วยความรู้สึกแบบตัวใครตัวมัน
 - ๕) ดวงตะวันโผล่ขึ้นเหนือขอบฟ้า พร้อมกับชานาที่คว่ำไถออกไปไกลนา
 - ๖) นายเนวิน ชิดชอบ เป็นผู้ให้ความสนใจวิศวกรรมทางการเกษตร
 - ๗) เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการตรวจค้นบ้านของสามผู้ต้องหา
 - ๘) สมาชิกพรรคชาติพัฒนาภายใต้การนำของนายกร ทักษะรังสี
 - ๙) ประเทศได้ถูกแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ กัมพูชาบก ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือ และกัมพูชา
น้ำ ซึ่งอยู่ทางตอนใต้
 - ๑๐) ในอนาคตอันใกล้นี้ประเทศเราจะก้าวเข้าสู่การปฏิรูปการศึกษา
๓. ให้นักเรียนพิจารณาว่าการร้องเพลงของนักร้องบางคนจะออกเสียงแบบพยัญชนะสำเนียง
ต่างประเทศอย่างไร
 - ร ออกเสียงเป็น.....
 - จ ออกเสียงเป็น.....
 - ช ออกเสียงเป็น.....
 - ศ ออกเสียงเป็น.....
 - ท ออกเสียงเป็น.....

แนวคำตอบแบบฝึกหัดที่ ๘
การเปลี่ยนแปลงของภาษา

๑. อยู่ในดุลยพินิจของผู้สอน
๒. ๑) เขาสนใจวิชาภาษาไทยมาก
 - ๒) ครูมีหน้าที่ให้ความรู้แก่นักเรียน
 - ๓) เขาโดยสารรถไฟไปเที่ยวงานสงกรานต์ที่เชียงใหม่
 - ๔) ความสัมพันธ์ฉันญาติพี่น้องเปลี่ยนความรู้สึกเป็นแบบตัวใครตัวมัน
 - ๕) เมื่อดวงตะวันขึ้นจากฟ้า ชาวนา ก็แบกไถออกไปไถนา
 - ๖) นายเนวิน ชิดชอบ เป็นผู้สนใจวิศวกรรมทางการเกษตร
 - ๗) เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจค้นบ้านของผู้ต้องหาทั้งสามคน
 - ๘) นายกร ทัพพะรังสี เป็นผู้นำของสมาชิกพรรคชาติพัฒนา
 - ๙) ประเทศกัมพูชาแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ กัมพูชาบก ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือ และกัมพูชาน้ำ ซึ่งอยู่ทางตอนใต้
 - ๑๐) ประเทศของเราจะปฏิรูปการศึกษาในเร็ว ๆ นี้
๓. ร ออกเสียงเป็น r กับ w หรือ l
จ ออกเสียงเป็น g
ช ออกเสียงเป็น ch
ศ ออกเสียงเป็น sh
ท ออกเสียงเป็น th